

T.C.

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

YAYLI ÇALGILAR PROGRAMI

SERGEI PROKOFIEV'İN HAYATI, OP.115 SOLO KEMAN SONATININ

TEKNİK VE YORUMA DAYALI İNCELEMESİ

(Sanatta Yeterlik Eser Metni)

Hazırlayan:

20136017 İmge TİLİF

Danışman:

Yrd. Doç. Ashı GİDERGİ

İSTANBUL - 2015

İmge TİLİF tarafından hazırlanan **Sergei Prokofiev'in Hayatı, Op. 115 Solo Keman Sonatının Teknik ve Yorumu Dayalı İncelemesi** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / ~~Oyçokluğuyla~~ Sanatta Yeterlik Eser Metni olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 29 / 06 / 2015

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Asıl GİDERGİ (Danışman)

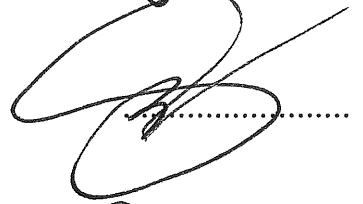
Jüri Üyesi : Prof.Çiğdem İYİCİL

Jüri Üyesi : Prof.Ceyda UZGÖREN (İst.Ü.Öğr.Üy.)

Jüri Üyesi : Prof.Dilek YONAT BATIBAY (Marmara Ü. Öğr.Üy.)

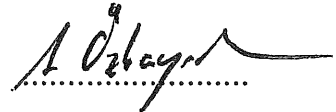
Jüri Üyesi : Doç.Asıl ÇİVİCİOĞLU

İmzası :

.....

.....

.....

.....

.....

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
SUMMARY	V
ŞEKİLLER LİSTESİ	VI
1. GİRİŞ	1
2. PROKOFIEV'İN YAŞAMI VE ESERLERİ	3
3. KEMAN İÇİN SOLO SONAT OP.115	9
3.1. Birinci Bölüm	11
3.2. İkinci Bölüm	14
3.2.1. Tema: Andante ' <i>Dolce</i> '	14
3.2.2. Varyasyon I	15
3.2.3. Varyasyon II ' <i>Scherzando</i> '	15
3.2.4. Varyasyon III ' <i>Andante</i> '	15
3.2.5. Varyasyon IV	16
3.2.6. Varyasyon V	16
3.3. Üçüncü Bölüm ' <i>Con Brio</i> '	16

4.	TEKNİK VE YORUMA DAYALI İNCELEME	20
4.1.	Birinci Bölüm	20
4.2.	İkinci Bölüm	22
4.3.	Üçüncü Bölüm	26
5.	YORUMCU İÇİN BİLGİLER	29
6.	PROKOFIEV'İN KEMAN ESERLERİNE GENEL BAKIŞ	31
6.1.	Keman Konçertosu No.1 Op.19 Re Majör	31
6.2.	Keman ve Piyano için ' <i>Five Melodies</i> ' Op.35bis	32
6.3.	İki Keman için Sonat Op.56 Do Majör	33
6.4.	Keman Konçertosu No.2 Op.63 Sol Minör	34
6.5.	Keman ve Piyano Sonatı No.2 Op.80 Fa Minör	34
6.6.	Keman ve Piyano Sonatı No.2 Op.94bis Re Majör	35
7.	SONUÇ	37
8.	KAYNAKLAR	38
9.	EKLER	39
9.1.	Nota Metni	39
10.	ÖZGEÇMİŞ	55

ÖNSÖZ

Sanatta yeterlilik öğrenimim süresi boyunca anlayış ve desteği için değerli öğretmenim Prof. Çiğdem İyicil'e,

Bu tezin oluşmasına büyük katkı sağlayan ve her konuda yardımlarını esirgemeyen sevgili danışmanım Yrd. Doç. Aslı Gidergi'ye,

Yaşamımda dönüm noktası yaratan ve öğrettiklerini ömrüm boyunca hatırlayıp, aktarmaya çalışacağım değerli öğretmenim Prof. Lukas David'e,

Son olarak sevgi ve desteklerinden her zaman güç aldığım, sahip olduğum en büyük şanslarım annem Halide Tilif ve babam Süleyman Tilif'e yürekten teşekkür ederim.

İmge Tilif

24.05.15, İstanbul

ÖZET

Bir bestecinin eser bestelerken hangi dönemde yaşadığı, hayatının hangi kısmında olduğu, bu sırada yaşadığı zorluk ve şansları ortaya çıkacak eserin şekillenmesinde çok büyük bir rol oynar. Her ne kadar müziğin dili olmasa da, eserin icrasını gerçekleştirecek kişi için eser ve besteci hakkında bilgi sahibi olmak ortaya çıkan sonuçta büyük fark yaratır.

Bu çalışmada Sergei Prokofiev'in Op.115 numaralı Solo Keman Sonatı, teknik ve yorumu dayalı olarak incelenmiştir. İcra edecek olan kişinin eseri daha iyi analiz edebilmesi ve teknik açıdan verilen tavsiyeler ışığında zorlukları daha kolay aşabilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Keman, Solo Sonat, Sergei Prokofiev

SUMMARY

The period a composer lived in, the stage of his/her life, challenges and chances he/she experienced during that period play a significant role in shaping of the musical work that emerges. Although music does not have a language, it is of paramount importance for a person who will perform the work to have knowledge about the work and the composer.

In this study, Sergei Prokofiev's Solo Violin Sonata Op.115 has been analyzed on the basis of technique and interpretation. It is aimed that the person who will perform analyzes the work better and overcomes the challenges in the light of advice provided in terms of technique.

Key Words: Violin, solo sonata, Sergei Prokofiev

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.1. Birinci bölüm, Sonat Formu	11
Şekil 3.1.2. Birinci bölüm, Cümle Analizi	13
Şekil 3.3.1. Üçüncü bölüm, Cümle Analizi	18
Şekil 4.1.1. Birinci bölüm, ilk iki ölçü	20
Şekil 4.1.2. Birinci bölüm, 31.ölçü	20
Şekil 4.1.3. Birinci bölüm, 46 ve 47.ölçü	21
Şekil 4.1.4. Birinci bölüm, 100.ölçü	21
Şekil 4.1.5. Birinci bölüm, 88-89-90-91.ölçü	21
Şekil 4.1.6. Pozisyon geçişi için çalışmalar	22
Şekil 4.1.7. Tel değiştirme çalışması	22
Şekil 4.2.1. İkinci bölüm, ilk dört ölçü	23
Şekil 4.2.2. İkinci bölüm III. Varyasyon, ilk dört ölçü	23
Şekil 4.2.3. İkinci bölüm I. Varyasyon, ilk iki ölçü	24
Şekil 4.2.4. İkinci bölüm III. Varyasyon, ilk altı ölçü	24
Şekil 4.2.5. İkinci bölüm IV. Varyasyon, ilk iki ölçü	25
Şekil 4.2.6. Çift ses çalışması (Üçlü)	25
Şekil 4.2.7. Çift ses çalışması (Altılı)	25
Şekil 4.2.8. Çift ses çalışması (Dörtlü)	26
Şekil 4.3.1. Üçüncü bölüm, ilk sekiz ölçü	26

Şekil 4.3.2. Üçüncü bölüm, ilk <i>Allegro precipitato</i>	27
Şekil 4.3.3. Üçüncü Bölüm, ikinci <i>Allegro precipitato</i>	27

1. GİRİŞ

Konservatuvar yaşantısına küçük yaşta çeşitli sanat dalları ile başlayan bizler, sanatın yaşam içerisindeki önem ve değerini, geçen yıllar ile beraber daha iyi anlamaktayız. Küçük yaşta başlayıp hayatımız boyunca süreklilik arz eden, her geçen dakika yeni bir şeyler öğreneceğimiz ve ancak bu şekilde gelişebileceğimiz bu yolda sabır, tutku ve disiplin çok büyük bir önem teşkil eder.

Başlıca sanat dallarından biri olan müzik, günlük hayatımızda da sıkça karşılaştığımız ve ruhumuza hitap eden birçok türü olan önemli sanat dallarından biridir. “Müzik evrenseldir” söylemi bu sanatın her kesimden insana erişilebilirliğini gösterir çünkü müzik, sözlü ya da nota ile yazılmış olmasına rağmen sesin bir ifade ile titreşim kazanmış halidir. Keman ise diğer enstrümanlar gibi bu ifadenin ortaya çıkmasını sağlayan bir araç ve yaylı çalgıdır.

Her enstrümanın kendine göre çeşitli zorlukları vardır. Yaylı çalgılarda kullandığımız yay/arşe, bize diğer enstrümanlara kıyasla ifadelerde farklılıklar sağlar. Bu renkleri gerçekleştirebilmek ise çalışma, düşünme ve öğrenme gerektiren uzun bir süreç ister. Prokofiev solo keman için bestelediği bu sonatında, farklı renk ve teknikleri ortaya koymuştur. Bestecinin içinde bulunduğu dönemle şekillenen eser, politik baskılar sonrası önceki keman eserlerinden farklılıkları ile göze çarpar.

Herhangi bir eseri icra edecek kişinin çalacağı eserle ilgili bilgi sahibi olması, notanın üzerinde yazan ifade ve nüansları daha iyi algılamasını aynı zamanda eserin stilini daha iyi yansıtabilmesini sağlar. Yapılan bu ön araştırma sonrası icra eden kişi, yıllarla beraber enstrümanında geliştirdiği teknik ve müzikal yorumu esere katarak yeni bir bakış açısı sergileyebilir.

Bu çalışma, Prokofiev'in "Solo Keman için Sonat" Op.115 isimli eseri üzerine bir çalışmadır ve icra edecek kişinin eserle ilgili her açıdan bilgi sahibi olması hedeflenmiştir. Aynı zamanda besteden önce ve sonra yaşanan süreçler, bu süreçlerin besteye olan yansıması da araştırılmış, yorumcu ve dinleyiciler için konuyla ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır.

2. PROKOFIEV'İN YAŞAMI VE ESERLERİ

Prokofiev'in hayatını, hem yazdığı besteler ışığında hem de yaşadığı fiziksel ve dönemselsel farklılıkları düşündüğümüzde iki bölümde inceleyebiliriz. Bu dönemlerden ilki, St.Petersburg Konservatuarı'nda eğitimi sonrası yaşadığı yurt dışındaki süreç, ikincisini ise tekrar döndüğü ve hayatının son yirmi yılını geçirdiği Sovyetler Birliği dönemidir. Bu iki sürecin besteci üzerinde yarattığı etkileri yazmış olduğu eserlerde de gözlemleyebiliriz.

Besteci 23 Nisan 1891 yılında, o zaman eski Rus İmparatorluğu günümüzde ise Ukrayna'nın Donetsk Oblast isimli bölgesinde bulunan Sontsovka köyünde dünyaya geldi. Prokofiev ilk olarak babasını ziyaret amaçlı başlayan yolculuklar sonrası, on iki yaşında annesi ile St.Petersburg'a taşındı. Bu zamana kadar iyi bir eğitim görmüş olan piyanist annesi Grigoryevna Prokofieva'nın katkısı ile St.Petersburg ve Moskova'da bir çok konser izleme fırsatı yakalamış ve beş yaşında piyano için *Indian Gallop*¹, yedi yaşında ise ilk operası olan *The Giant*² isimli eserleri bestelemiştir. Yedi yaşında tanıştığı satranç ise bestecinin hayatı boyunca ilgileneceği ve başarılar kazanacağı önemli bir yan dal olmuştur.

1904 yılında, o sırada St.Petersburg Konservatuarı'nda profesör olan A.Glazunov³ ile tanıştı ve kendini dinletme şansı yakaladı. Bu süre içerisinde *Desert Islands*⁴ ve *The Feast during the Plague*⁵ operalarını tamamladı. Besteci eş zamanlı olarak *Undina*⁶ isimli dördüncü operasını da bestelemeye devam ediyordu. A.Glazunov'un olumlu eleştirileri sonrası St.Petersburg Konservatuarı'nda A.Lyadov⁷ ile armoni ve kontrapuan,

¹ İlk bestesi. Besteci tarafından bestelenip annesi tarafından notaları yazılmıştır. IV. Derecesi yarım ses yükseltilmiştir ve Fa Majör tonundadır. Böylece genç besteci piyanonun siyah tuşlarını kullanmak zorunda kalmıyordu.

² Moskova'da dinlediği operalardan etkilenip yazdığı 6 sahneden oluşan 3 perdelik ilk operası.

³ Aleksandr Glazunov, 1865-1936. Rus besteci, Orkestra şefi ve müzik öğretmeni.

⁴ "Çöl Adaları" ikinci operası.

⁵ "Bir Veba Sırasında Bayram". Prokofiev, Sergei Tanayev'e (1856-1915, Rus besteci, piyanist ve yazar) eserin uvertürünü piyanoda ilk çaldığında çok beğenmiş ve "Bir senfoniden bile daha iyi bestelenmiş" demiştir.

⁶ Undina, Undine ya da Ondine. Kelime anlamı, denizlerde yaşayan deniz kızlarına benzeyen tanrısal yaratıklardır.

⁷ Anatoly Lyadov, 1855-1914. Rus besteci, orkestra şefi ve öğretmen.

N.Tcherepnin⁸ ile şeflik, N.Rimsky-Korsakov⁹ ile orkestrasyon, A.Winkler¹⁰ ile ve 1910 yılında itibaren de A.Yesipova¹¹ ile piyano çalışmıştır.

Konservatuvardan mezun olduğu 1914 yılında hem dünyada hem de Prokofiev'in hayatında birçok gelişme yaşandı. Birinci dünya savaşının başlaması, bestecinin, "*Ballets Russes*"¹² isimli organizasyonun kurucusu olan ve aynı zamanda sanat eleştirmenliği de yapan S. Diagliev için bestelediği ilk bale projesi *Ala ve Lolli*¹³, Avrupa seyahatlerinin başlangıcı, 1912 yılında bestelediği birinci piyano konçertosu ile kazandığı A.Rubenstein¹⁴ ödülü, yine aynı yıl düzenlenen Dünya Satranç Şampiyonası'na katılımı ve Kübalı ünlü satranç ustası R.Capablanca¹⁵ ile tanışıp arkadaşlığının başlangıcı bu gelişmelerin başında yer alır.

Bestecinin ilk bale deneyimi olan *Ala ve Lolli* bestecinin yaşamı boyunca hiç sahnelenmedi fakat aynı eserden düzenleyip aynı sene içinde başlayıp bitirdiği *Scythian Süit* orkestralar tarafından yorumlanmıştır. Besteci, birinci dünya savaşı sırasında org bölümünde okumaya başladı. Bu sıralarda dört perdelik operası olan *The Gambler*¹⁶,ın *Mariinsky Theatre*¹⁷,da sahneye konulması planlandı. Fakat savaş sırasında ortaya çıkan *Şubat Devrimi*¹⁸,nden dolayı gerçekleşemedi. Rusya'dan ayrılmadan bestelediği *neoklasik*¹⁹

⁸ Nikolai Tcherepnin, 1873-1945. Rus besteci, piyanist ve orkestra şefi. Paris'te ilk sezon 'Ballets Russes' şefliğini yapmıştır.

⁹ Nikolai Rimsky-Korsakov, 1844-1908. 'Rus Beşleri olarak bilinen grubun içinde yer alan orkestrasyon konusunda uzman olarak bilinen ünlü Rus besteci.

¹⁰ Alexander Winkler, 1865-1935. Alman asıllı Rus piyanist, besteci ve müzik eğitimcisi.

¹¹ Anna Yesipova, 1851-1914. Rus piyanist, Saint-Petersburg Konservatuarı piyano bölümü profesörü.

¹² "Ballets Russes" Sergei Diaghilev tarafından kurulmuş Rus balesi topluluğu. Topluluk dönemin ünlü bestecilerinin (Stravinsky, Prokofiev..) bestelerini sahneleyerek Rus bale ekolünü tüm dünyaya tanıtmıştır.

¹³ Sergei Diaghilev'in siparişi üzerine yazılmış olan bale müziği, Diaghilev tarafından beğenilmemiş ve daha sonra Scythian (İskit) Süiti olarak seslendirilmiş ve beğeni kazanmıştır.

¹⁴ Anton Grigorevich Rubenstein, 1829-1894. Ünlü Rus piyanist, besteci ve orkestra şefi. 19.yüzyılın en büyük piyano virtüözlerinden biri. Rusya, Doğu Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde turneleri ile dünya çapında bilinen bir piyanist.

¹⁵ José Raúl Capablanca, 1888-1942. 1921-1927 arası yenilmeden dünya şampiyonu olan Kübalı satranç oyuncusu.

¹⁶ "Kumarbaz". Fyodor Dostoyevski (1821-1881, Ünlü Rus roman yazarı) tarafından aynı isimle yazılan ve bu kitabın hikayesine dayanan opera eseri.

¹⁷ Mariinsky Tiyatrosu Saint Petersburg şehrinde bulunan ünlü opera ve bale binası. 1860 yılında açılmış ve ünlü Rus bestecilerin birçok başyapıtının ilk sahnelenışı bu binada gerçekleşmiştir.

¹⁸ Şubat Devrimi, I. Dünya savaşı sırasında 1917 yılında ortaya çıkan devrimci hareketidir. Rus İmparatorluğu'nun çöküşü sonrası Rus İç Savaşı'nın başlamasına ve daha sonra Sovyetler Birliğinin kurulmasına neden olmuştur.

stilindeki birinci senfonisini ve yine ilk keman konçertosunu da bu dönemde bestelemiş fakat bu eserlerin yorumlanması 1918-23 yılları arasını bulmuştur.

1917 yılında Rus İmparatorluğu'nun çöküşü ile yaşanan *Ekim Devrimi*²⁰ sonrası ilk olarak *Rusya Geçici Hükümeti*²¹,nin sona ermesine ve daha sonra Sovyetler Birliği²²,nin kurulmasına neden olmuştur. Bu kaos döneminde Prokofiev yeni arayışlar ve denemeler içerisindeydi ve Amerika'ya gitmek için planlar yapmaktaydı. 1918 yılının Nisan ayında Prokofiev ile Sovyet komiseri *A.Lunacharsky*²³ arasında geçen bir diyalogda komiserin "Neden Amerika'ya gitmek zorundasın?" sorusuna Prokofiev'in verdiği yanıt, "*Burada çok çalıştım, taze havaya ihtiyacım var!*" olmuştur.²⁴

Prokofiev istediği yolda devam edip Rusya'dan ayrılmak için yolculuğunu planlamıştı. 30 Nisan tarihinde kalkacak olan *Trans-Siberian Express*²⁵ treninin o dönemin başkenti olan Petrograd yerine yeni başkent Moskova'dan hareket edeceğini öğrendi. Bazı vize sorunları ve aksaklıklar yüzünden gecikmeli olarak 7 Mayıs 1918'de Rusya'dan ayrıldı. Altı ay olarak planladığı bu yolculuğu ise dokuz yıl sürdü. *Trans-Siberian Express* ile ulaştığı Sibiry'a da on sekiz gün kaldı. Daha sonra bir süre de Japonya'da kalarak gecikmeli olarak 21 Ağustos 1918'de San Francisco'ya ulaştı. Amerika'da bulunduğu sürede bestelediği *The Love for Three Oranges*²⁶ isimli operası Chicago Operası tarafından sahnelenecekti fakat o sırada Chicago Operası genel direktörü ve şefi olan C.Campanini'nin ölümü ile bu konser

¹⁹ Neoklasizm, Antik Yunan ve Roma dönemine ait tarzların yeniden canlandırılmasıyla ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Bu akımın en önemli özelliklerinden biri 'Klasik' dönemden önceki dönem olan 'Barok' sanatının aşırı süslemeciliğe duyulan tepki olarak ortaya konulmasıdır. Bu akım her sanat dalına yansımıştır.

²⁰ Ekim devrimi, Şubat devriminin ikinci aşaması olarak değerlendirilebilir. Vladimir Lenin (1870-1924, Rus sosyalist devrimci, Sovyet Birliği Komünist Partisi öncüsü ve Rus Komünist Partisi/Bolşevik lideri) önderliğinde Petrograd (Saint-Petersburg) şehrinin Bolşeviklerin eline geçmesi ile Sovyetler Birliği'nin kurulmasına yol açan harekettir.

²¹ Şubat devrimi sonrası Ekim devrine kadar olan süreçte kurulan 8 aylık bir dönemi kapsayan hükümet. Öne çıkan lideri Aleksandr Kerenski'dir (1881-1970).

²² Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSBC) Rus İmparatorluğu'nun 1917 yılında yaşanan Ekim Devrimi ile yıkılması sonrası kurulan 74 yıl varlığını sürdüren devlet. Dünyanın başlıca siyasi ve askeri güçlerinden biri olan Sovyetler Birliği, aynı zamanda yüzölçümü itibarıyla dünyanın en büyük ülkesiydi. 1991 yılının sonunda resmi olarak dağılmış ve yerine Bağımsız Devletler Topluluğu oluşturulmuştur.

²³ Anatoly Lunacharsky, 1875-1933. Rus Marksist devrimci. Eğitimci ilk Sovyet Halk Komiseri. Kariyeri boyunca sanat eleştirmeni ve gazeteci olarak da aktif olmuştur.

²⁴ Stephen Press, Prokofiev's vexing entry into the USA

²⁵ "Trans Sibiry Demiryolları" 1891-1916 yılları arasında inşa edilmiştir. Batı Rusya'dan Uzak Doğu Rusya'ya kadar ilerleyen ve Japon Denizi ve Çin'e kadar devam eden dünyanın en uzun tren hattıdır.

²⁶ "Üç Portakal için Aşk" Op.33 İtalyan Carlo Gozzi tarafından yazılmış L'amore de le tre melerance oyunundan esinlenip bestelenmiş 4 perdelik bir operadır.

gerçekleşemedi. Farklı aksaklık ve sorunlardan dolayı Profokiev Amerika’da istediği şartlara sahip olamamış ve daha çok piyano resitalleri ile finansal durumunu idame etmiştir. Aynı zamanda 1923 yılında hayatını birleştireceği Carolina Codina²⁷ ile tanışmıştır. Carolina şancıydı ve sahnede *Lina Llubera* ismini kullanmaktaydı.

Amerika’da geçirdiği ve başarı yakalayamadığı iki yılın ardından, Prokofiev tekrar Avrupa’da şansını denemeye karar verir. Lina yaşanan vize problemlerinden dolayı daha sonra yolculuk yapabilecektir. İlk olarak geldiği Paris’te Diaghilev²⁸ ile tekrar bağlantıya geçti. 1915 yılında başladığı ve Diaghilev’in ısrarı ve desteği ile 1920 yılında tekrar gözden geçirip tamamladığı bale müziği *The Chout*²⁹ diğer adıyla *The Tale of the Buffons*³⁰ 17 Mayıs 1921’de Diaghilev’in prodüktörlüğünde Paris’te *Ballets Russes* tarafından sahnelendi. O gece Fransız yönetmen J. Cocteau³¹, I. Stravinsky³² ve M. Ravel³³ de oradaydı. Stravinsky ile yakın dostluk içinde olan besteci, karşılıklı olarak verdikleri konserlerde kendi eserlerini seslendiriyor ve eserlerini geliştirmeye yönelik eleştiriler ile birbirilerine destek oluyorlardı. Aynı dönem, bağlantıları sayesinde Londra’da da bulundu ve konserler verdi fakat o sırada annesi Türkiye-Adalar’da bulunan bir mülteci kampından Fransa’ya dönmüştü ve sağlık durumu iyi değildi. Bu kötü haber ve Londra’da istediği şartların da sağlanamaması nedeni ile Fransa’ya geri döndü. En zorlu eserlerinden biri sayılan *Fiery Angel Op.37*³⁴ operası 1927’de bestelendi ancak Prokofiev’in yaşamı süresince sahnelenmedi. Bu opera, üçüncü senfoninin oluşmasında büyük rol oynar. Şef S. Koussevitzky³⁵ bestecinin bu senfonisini, “P.I.Tschaikovsky³⁶’nin 6.Senfonisi’nden sonra bestelenen en iyi senfoni” olarak nitelendirmiştir.

²⁷ Carolina Codina, 1897-1989. (Sahne ismi Lina Llubera) Annesi Rus, babası İspanyol asıllı olan şarkıcı, şancı. Prokofiev ile Sviatoslav ve Oleg adında iki oğulları vardır.

²⁸ Sergei Diaghilev, 1872-1929. Rus sanat eleştirmeni, ‘Ballets Russes’ topluluğunun kurucusu. Rus Bale kültürü O’nun sayesinde dünyada tanınmıştır.

²⁹ Op.21, The Tale of the Buffoon ya da The Buffoon olarak da bilinen iki farklı versiyonu bulunan bale eseri.

³⁰ “Şaklaban’ın Hikayesi” The Chout ya da The Buffoon olarak da bilinir.

³¹ Jean Cocteau, 1889-1963. Modern sanata ilgili olan Fransız yönetmen. Aynı zamanda şiir, piyes, şarkı sözü ve roman da yazmıştır. Yakın dostu Edith Piaf (1915-1963, ünlü Fransız şarkıcı) ile aynı gün vefat etmiştir.

³² Igor Stravinsky, 1882-1971. Rus kökenli Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa vatandaşı ünlü besteci, piyanist ve orkestra şefi. 20. yüzyılın en önemli bestecileri arasında yer alır.

³³ Maurice Ravel 1875-1937. Fransız besteci ve piyanist 20. yüzyılın en önemli bestecilerinden biridir. Uluslar arası Telif Hakları Hukuku’na göre eserleri 01.01.2008 tarihinden itibaren birçok ülkede kamu malı haline getirilmiştir.

³⁴ “Ateş Meleği” Bestecinin yazdığı partiyonu kaotik ve zor olan operasıdır.

³⁵ Serge Koussevitzky, 1874-1951. Rus orkestra şefi, besteci ve kontrbasçı. 1924-1949 yılları arasında Boston Senfoni Orkestrası şefliği ile bilinir.

³⁶ Pyotr Ilyich Tschaikovsky, 1840-1893. 19. yüzyılın dünya çapında en tanınan sanatçılarından biri olan Rus besteci, klasik repertuarın en önemli eserlerinin bir kısmını oluşturur.

Bestecinin ikinci bale deneyimi olan, 1926 yılında bestelediği ve iki perdeden oluşan *Le Pas d'acier Op.41*³⁷, içerisindeki ezgi ve dansları ile tipik Rus elementleri taşıdığı için Ballets Russes projesi kapsamında Paris’de, 7 Haziran 1927 yılında Théâtre Sarah-Bernhardt³⁸ tarafından sahnelendi. Bu performans sonrası sanat eleştirmenleri tarafından olumlu ve olumsuz farklı fikirler ortaya atıldı. Bu eleştiriler sonrası eserin bir sonraki sahnelenmesi, uzun yıllar sonra Princeton Üniversitesi tarafından 2005 yılının nisan ayında gerçekleşti.

Bir diğer bale müziği *L'enfant paradigue*³⁹ üç perdeden oluşur ve ilk performans için Théâtre Sarah Bernhardt’da 21 Mayıs 1929 günü belirlenmiştir. Fakat Gürcü asıllı Amerikalı koreograf George Balanchine⁴⁰ (Giorgi Melitonovitch Balanchivadze) ve Prokofiev arasındaki anlaşmazlık sonucu ilk olarak yine Balanchine’in koreograflığında, “*American Ballet*” tarafından 1934 yılında sahnelendi. Bir sonraki performans New York Şehir Balesi tarafından 1950 yılında New York’da, 1979 yılında “*City Ballet*” tarafından, 2005 yılında “*Kirov Ballet*” tarafından ve 2008 yılında yine Damian Woetzel’in baş roldeki performansı ile New York şehrinde sahnelendi. Bestecinin dördüncü senfonisi, bu bale müziğinden izler taşır.

Dokuz yıl ülkesinden uzakta Amerika ve Avrupa’da yaşayan besteci, konser turnesi için dokuz yıl sonra Sovyetler Birliği’ne döner. Bu konser sürecinde bir günlük tutmuştur ve bu günlük oğlu Oleg Prokofiev tarafından yayınlanmıştır. İlk ziyaretinden on yıl kadar sonra Moskova’ya temelli dönüş yapmıştır .

³⁷ “Çelik Adım” ya da “Çelik Sıçrama” 2 perdeden oluşan 11 danslık bale eseri. Prokofiev aynı zaman da bu bale eserinden 4 bölümlük bir orkestra süiti (Op.41b) de oluşturmuştur.

³⁸ Sarah-Bernhardt Tiyatrosu günümüzdeki adı ile “Théâtre de la Ville” (Şehir Tiyatrosu). Paris’te bulunan tiyatro binası, dönemin birçok baş yapıtına ev sahipliği yapmıştır.

³⁹ İngilizcesi “The Prodigal Son” olan bu baleyi “Savurgan Çocuk” olarak Türkçeye çevirebiliriz. Op.46 numaralı bu bale eseri ‘Ballets Russes’ için yazılmış aksaklıklar sonucu ilk olarak “American Ballet” (Amerikan Bale Topluluğu) tarafından sahnelenmiştir.

⁴⁰ Georges Balanchine, 1904-1983. Dünyanın önde gelen çağdaş koreograflarından biridir. “American Ballet” topluluğunun kurucusu kabul edilir.

S. Morrison⁴¹ bestecinin Sovyetler Birliği'ne dönüşünü şöyle yorumlar; “Prokofiev’in Avrupa'dan Sovyetler Birliği'ne dönüş faktörlerinden biri de I.Stravinsky'nin gölgesinde yaşamının, ona ne kadar mutsuzluk verdiğidir.”

Yurtdışı yaşantısı süresince eserlerinde daha deneysel yaklaşımları ve disonansları⁴² barındıran besteci, ülkesine dönüşü ile daha çok basitlik, melodik bir stil ve sade duygusal duruşlara yer verdi. Bu değişimin en belirgin örnekleri, W. Shakespeare⁴³ yazılarından esinlenen, 1935 yılında başladığı *Op. 64 Romeo and Juliet*⁴⁴ balesi müzikleri, 1936 yılında bestelediği *Op.67 Peter and the Wolf*⁴⁵ Orkestra Süiti ve *Op.78 Alexander Nevsky*⁴⁶ Kantatı'dır. İçlerinde Rus müziği elementleri taşıyan bu besteler, Sovyetler Birliği'nde çok ilgi görmüştür.

⁴¹ Simon Morrison, 1964-.... Özellikle 20. yüzyıl müziği, Rus ve Sovyet bestecilerini inceleyen müzik tarihçisi. *Prokofiev's Soviet Years, Sergey Prokofiev and His World, Lina and Serge: The Love and Wars of Lina Prokofiev* isimli kitapların yazarı.

⁴² “Uyumsuz” aralık olarak nitelendirilen kelime. Bu aralıklar “konsonans” denilen “uyumlu” aralıklara çözümlenme isteği uyandırır.

⁴³ William Shakespeare, 1564-1616. Ünlü İngiliz şair, oyun yazarı ve oyuncu. Dünyanın seçkin drama yazarlarından kabul edilir. En tanınan eserleri arasında Hamlet, Kral Lear, Romeo ve Juliet, Othello ve Macbeth vardır. Bu eserler birçok dile çevrilmiş günümüzde de gösterimine devam edilmektedir.

⁴⁴ W. Shakespeare'in oyunundan esinlenmiş olan bale. Prokofiev aynı zamanda eserin Orkestra Süiti ve piyano için solo varyasyonunu da yazmıştır.

⁴⁵ 1936 yılında Sovyetler Birliği'nde tamamlanmış olan eser bir çocuk hikayesi içerir. Eserin metni de müzikleri de Prokofiev tarafından yapılmıştır.

⁴⁶ Eser, Sergei Eisenstein (1898-1948, Rus yönetmen) tarafından aynı isimli bir film için Prokofiev tarafından bestelenmiştir. Besteci bu eserden daha sonra mezzo soprano, koro ve orkestra için bir Kantat yaratmıştır.

3. OP.115 KEMAN İÇİN SOLO SONAT

Eser 1947 bestelenmiştir ve Prokofiev'in keman için yazdığı son bestelerden biridir. Besteci piyanist olduğundan dolayı keman için de piyanoda kullandığı ritimleri kullanmayı seviyordu. Keman için bestelediği iki sonat ve konçertosu keman repertuvarının klasiği haline gelmiş, Sovyetler Birliği ve diğer ülkelerde de beğeni ile karşılanmıştır. Op.115 Solo Sonatı, Rus bestecilerden pek azının bestelediği solo keman sonatlarından biridir. Eser aynı zamanda iki *unison*⁴⁷ keman için ya da başka bir ensturman ile birlikte yine unison olarak çalınabilen tek eserdir. Bestecinin St.Petersburg Konservatuarı yıllarında keman öğrencileri toplanıp aynı anda J.S.Bach ve G.F.Haendel sonatlarını çalıyorlardı. Prokofiev de aynı yıllarda onları dinlemiş ve bu küçük dinletilerin etkisinde kalarak bu sonatı yazmıştır. Eserin ilk seslendirilişi bestecinin ölümünden altı yıl sonra Ruggiero Ricci⁴⁸ tarafından, 10 Temmuz 1959 yılında gerçekleştirilmiştir. Prokofiev'in yakın dostu olan ve keman için tüm eserlerini seslendiren David Oistrakh⁴⁹,ın bu solo sonatı neden çalmadığını hala bilemiyoruz. Eserin yaklaşık on iki kadar kaydı vardır fakat bu kayıtlardan sadece bir tanesi unison olarak London Musici⁵⁰ tarafından 1991 yılında seslendirilmiştir.

Sovyet ve sosyalist rejimde, o dönemlerde sanatta müthiş bir basitlik ve saflığa yönelinmişti. Lirizm⁵¹ ve melodiler müzikte en öne çıkan öğelerdi ve Prokofiev de dönemden etkilenmişti. Ülkesine dönmesi ile başlayan ve bestelerinde gözlemlediğimiz bu değişim hayatının sonuna kadar devam etmiştir.

⁴⁷ Müzikte kullanılan bu terim, aynı ses anlamına gelir. Bu sesler aynı ya da farklı oktavlardan da olabilir.

⁴⁸ Ruggiero Ricci, 1918-2012. Amerikalı ünlü kemancı. 70 yıllık kariyeri boyunca bir çok kayıt yaptı ve konser verdi. Keman için "Sol El Tekniği" isimli kitabı G.Schirmer şirketi tarafından yayınlandı.

⁴⁹ David Oistrakh, 1908-1974. Sovyetler Birliği'nin dünya çapında bilinen 20. yüzyılın en büyük isimlerinden biri olan Rus kemancı. Kariyeri boyunca ünlü keman yapımcısı Antonio Stradivari (1644-1737) tarafından yapılmış olan çok değerli kemanlar ile çalmıştır.

⁵⁰ İngiltere'de bulunan London Musici arşivinde birçok farklı türde kayıta sahip olan müzik şirketi.

⁵¹ Lirizm, dilimize Fransızca'da Lirik kelimesinden gelmiştir. Duyguların içten geldiği gibi, yalın, coşkulu ve etkili bir dille aktarılmasıdır. Bu akım sanatın her dalında yansımıştır.

Nesteyev, solo sonat ile ilgili şu sözleri söylemiştir; “Prokofiev karmaşık armonik destek olmadan lirizmi ayakta tutmayı aramaktadır. Tipik bir keman parçasında, J.S.Bach⁵² ve E.Ysaye⁵³’de olduğu gibi akorlar ve çift sesler yerine yalın ve daha çok tek sesli bir müziği tercih etmiştir.”⁵⁴

Besteci *Romeo ve Juliet* (1935-36) bale müziğinden sonra daha çok keman eserleri bestelemeye yöneldi. Birinci keman konçertosunu (1917) yazdıktan sonra ikinci keman konçertosuna başlayana kadar keman için sadece iki oda müziği eseri yazdı. İlki Op.50 No.1 Si minör Yaylı Dörtlüsü, ikincisi ise iki keman için Op.56 Do Majör Sonatıdır. Solo Sonat keman için yazılmış en virtüöz ya da en derin müzik değildi fakat Prokofiev bahsedilen lirizm ve yalınlığı yansıtabileceği en iyi enstrümanı yani kemanı seçmişti. Müziği hafif armoniler, farklı tarzlarda dramatik ataklar ve farklı armonik anlamlar ile geliştirdi.

Sovyetler Birliği’ne temelli dönüşü öncesi Prokofiev daha sonra sıklıkla kullanacağı yalın ve lirik Rus temalarını ilk Diaghilev için yaptığı çalışmalarında kullandı. Eserlerinde hızlılığa, keskin ritim ve tempolara düşkünlüğu ile bilinen besteci hayatının son yirmi yılında, ritmi daha az ve sadece belirli yerlerde, belirli amaçlar için kullandı. Prokofiev, Solo Sonatı’nı klasik sonat formunda⁵⁵ yazdı.

Prokofiev solo sonatının içeriği klasik sonat formunda yazmasına rağmen bestecinin ilkeri yıllarda yazdığı eserlerinden tipik bölümler gözlenir. Sıklıkla tonunun birinci derecesinden başlar, *disonans* akorlar ile devam eder, beklenmedik modülasyonlar ile

⁵² Johann Sebastian Bach, 1685-1750. Dünyaca ünlü Alman barok müzik bestecisi ve orgcusu. Eserleri BMW numarası ile sıraya konmuştur. Bunun açılımı ‘Bach Werke Verzeichnis’ Türkçesi ise ‘Bach Eserleri Kataloğu’dur. Düünden bugüne birçok bestecinin eserlerinden örnek aldığı besteci, barok müziğin ‘Baba’sı olarak da bilinir.

⁵³ Eugene Ysaye, 1858,1931. Ünlü Belçikalı besteci, kemancı ve şef. Berlin Filarmoni Orkestrası’nın da üyeliğini yapmış olan kemancının, *Op.27 Keman için 6 tane Solo Sonat*’ı keman repertuarında önemli bir yer teşkil eder.

⁵⁴ Tek sesli müzik, Rönesans döneminden önceki süreçte, çok sesli müziğe geçiş öncesi tek veya birkaç kişinin aynı sestten bir parçayı seslendirmesi.

⁵⁵ Klasik Sonat Formu, sonat genelde bir ya da iki çalgı için bestelenen üç ya da dört bölümden oluşan müzik eseridir. Klasik dönemden sonra daha oturan form, hızlı-yavaş-hızlı-hızlı olarak düzenlenmiştir.

birlikte birinci dereceye tekrar döner. Sonat, Prokofiev'in Sovyet yıllarında bestelediği eserlerden karakteristik özellikler taşıdığı gibi o eserler kadar zor ve karışık değildir.

Üç bölümden oluşan bu solo sonat, tipik *Barok*⁵⁶ ya da *Klasik Dönem*⁵⁷ sonat formundadır. 1. Bölüm klasik sonat formu, 2. Bölüm Tema ve Varyasyonlar, 3. Bölüm ise enerjik bir danstan oluşur.

3.1. Birinci Bölüm

Birinci bölüm klasik bir sonat formu olmasına rağmen Prokofiev, bu formu kendi stiline göre şekillendirmiş ve değiştirmiştir.

Ana tema (AT), modülasyon (M), yan tema (YT) ve kapanış temasından (KT) oluşur. Ana temadaki motif ve armonik yapıya bağlı hareketler tüm bölümü kapsayan müzikal yapının habercisidir. Aşağıdaki şekilde birinci bölümün bu yapısını daha net inceleyebiliriz.

Giriş (1-38)	Gelişme (39-67)	Tekrar (68-99)	Coda (100-117)
AT : 1-10 M : 10-17 YT : 18-30 KT : 31-38	V.Derece	AT: 68-77 M: 77-87 YT: 88-95 KT: 96-99	I.Derece

Şekil 3.1.1. Birinci bölüm, Sonat Formu

⁵⁶ Barok dönem, müzikte 1600 ile 1750 yılları arasında İtalya'da başlamıştır. Rönesans döneminden sonra gelen bu dönemde ritimlerde büyük gelişmeler olmuştur. Özellikle süslemeler ile zenginleşen müzik, büyük besteci J.S.Bach'ın ölümü ile son bulmuştur.

⁵⁷ Klasik dönem, barok dönemin hemen sonrasında 1750 yıllarından başlayıp, 1800'lü yıllara kadar devam etmiştir. Fransız İhtilali (1789) ve W.A.Mozart'ın ölümü (1791) dönemin sonu olarak kabul edilebilir.

Birinci bölümde en göze çarpan özelliklerden biri, Prokofiev'in basit bir armonik dil ile yukarıdaki temaları istediği yönde değiştirebilmesidir. Aynı zamanda müzikal heyecanı da Ana Tema'da bulunan aynı motifler ile sağlar.

1-9 ölçüleri arası duyduğumuz Ana Tema, 1.ölçüde *arpej*⁵⁸den oluşan bir *dominant akoru*⁵⁹ ile başlar. 3.ölçüde I.dereceye yani Re Majör'e ulaşır. 10-17 ölçüleri arası ise, hızlı onaltılık notalar bizi birinci bölümün daha melodiye dayalı olan ve birinci temaya zıtlık yaratan ikinci temaya, yani Yan Tema'ya yönlendirir. 18. ölçüden itibaren yan tema cümlesini duyarız. Bir ölçü önceden gelen *kromatik gam*⁶⁰, ana tonumuzun V.derecesi olan La Majör tonunda belirgin bir şekilde kendini belli eder ve cümle, 2+2+4 ölçüler şeklinde ayrılmıştır. 26. ölçüden itibaren yan tema bir oktav aşağıda tekrar eder ve besteci iki ölçü sonra yeni bir element olan akorları kullanır. Bu yeni materyal aynı zamanda ölçü 31'de gelecek olan Kapanış Tema'sının da elementi olacaktır.

31. ölçüde Kapanış Teması'nın başlaması ile birlikte 35. ölçüde eserin ilk *fortissimo*⁶¹ nüansını görürüz. 39.ölçüde *Gelişme* kısmına geldikten sonra bu nüans düşecek daha sonra *mezzo forte* nüansına ulaşacaktır. Bestecinin ilk olarak 3. ölçüde kullandığı ritmik yapıyı Yan Tema içinde 22. ölçüde, *Gelişme* kısmında 41. ölçüde, 10. ölçü kullandığı ritmik ve armonik yapıyı ise 39. ölçüde gözlemliyoruz. Aynı zamanda 8. ve 9. ölçülerde kullanılan motif, ton değiştirerek tam beşli yukardan 44. ve 45. ölçülerde kullanılmıştır. 46-56. ölçüler arası armoni açısından en karışık ölçülerdir. 53.ölçüye kadar süren *kromatik* hareketlilik sonrasında Re notasının pedal işlevi görmesi ile beraber bu ölçüler bir nevi *Cadenza*⁶² sayılabilir. Ölçü 57'de beklenmedik bir şekilde Fa Majör'e ulaşılmıştır. Bu bölüm aldatıcı bir *Cadenza* olabilir. Dört ölçü devam eden Fa Majör yerini 8 ve 9. ölçüde kullanılan ritim alır. Ana Tema'ya ulaşmadan önce üç farklı oktavda kullanılan La notası 64, 65 ve 67. ölçülerde tekrar eder. Bu tekrar, V.dereceyi yani La Majör'ü belirgin bir şekilde hissetmemize neden olur. 68. ölçüde başlayan Tekrar kısmı Ana Tema'nın tamamen aynısıdır. 77. ölçüden itibaren başlayan *Gelişme* kısmı ise, ilk gelişi gibi başlar fakat

⁵⁸ Arpej, akorların farklı şekillerde parçalanarak çalınmasıdır.

⁵⁹ Dominant akoru, yukarıdaki kullanım amacı ana ton olan Re Majörün çeken yani V.derecesini belirtir.

⁶⁰ Kromatik gam, aynı oktav içinde yarım seslerden oluşan 12 seslik dizidir.

⁶¹ Fortissimo (İtalyanca) çok güçlü.

⁶² Cadenza (İtalyanca) Kadans, melodi ve armonide, bir dinlenme noktasına varış. Yorumda, düşüş noktasına, parçanın ana tonalitesine varırken çalınan yada söylenen süslü, gösterişli geçit;

armonik olarak farklı devam eder. Modülasyon kısmı 2/4 ölçü olan, 86.ölçünün başındaki aksan ile beraber V.dereceyi (Dominant) gösterir. 88. ölçüde tekrar Re majör tonunda Yan Tema gelir. İlk gelişindeki gibi bir ölçü önceden *kromatik* bir gam ile bağlanır. 88 ve 100. ölçüler arası Re Majör tonunda devam eden Yan Tema, sekiz ölçü sürer ve onu dört ölçülük kapanış teması izler.

100. ölçüden itibaren ilk bölümün en atak ve güçlü kısmı başlar. 35.ölçüde gördüğümüz *fortissimo* nüansını bu kısımda tekrar görürüz. Fakat aynı zamanda bu nüansa *espressivo* eklenir. Bu etki bitişin daha etkili olması içindir. Aksanlar ve eserin sonuna kadar süren nüans 113. ölçüde tekrar yazılmıştır. Son beş ölçüde basamak olarak yükselen Re Majör akorları ile beraber sona ulaşılır.

Giriş (1-38)	Ana Tema 1-10 (4+5) Geçiş Materyali 10-17 (4+4) ö. 17 V/V, Yan temaya kromatik yükselme Yan Tema ö. 18-25 (4+4) Yan Tema bir oktav aşağıda ve <i>forte</i> akorlar ikiye bölünmüş şekilde (2+1+2) Kapanış Teması ö. 31-38 (ö. 28'de bulunan forte akorlar 4+4 cümleler halindedir.)
Gelişme (39-67)	39-45: V-bVI (ilk geçiş kısmı, ikinci tema V.derece ve ana temadan materyaller) (2+3+2) 46-56: ö. 2 ve ilk geçişten materyaller (4+3+4) 57-67 Yan Tema Fa Majör tonunda (4+4+3)

Tekrar (68-99)	68-76: Ana temanın aynı şekilde tekrarı (4+5) 77-87: Geçiş materyali, biraz daha farklı, eklenmiş ölçüler (4+4+3) 88-95: Yan temanın Re Majör tonunda tekrarı fakat sadece 8 ölçü (4+4) 96-99: 4 ölçülük Kapanış Teması
Coda⁶³ (100-117)	Re Majör (4+5+4+5)

Şekil 3.1.2. Birinci bölüm, Cümle Analizi

3.2. İkinci Bölüm

İkinci bölüm, ilk bölüm gibi genelde sonatlarda kullanılan bir formda yazılmıştır. Tema ve varyasyonlardan oluşur. Tema 8 ölçülük sade bir cümledir. Bu tema da, Prokofiev'in son yıllarda bestelediği eserlerde önce çıkan sadelik ve lirizm elementlerini taşır. Tema ve varyasyonlar Si bemol Majör tonundadır. Bu ilk bölümün tonu olan Re Majör ile çok yakından bağlantılı olmamakla birlikte Prokofiev bu iki tonu eserlerinde sıklıkla kullanıyordu. (Robinson 1987, 430) Bu bölümün beş tane varyasyonu vardır ve bu varyasyonlarda melodi ana temadaki melodiden çok uzaklaşmaz. Şeffaf ve ana temayı hatırlatan cümleleri içerir.

3.2.1. Tema Andante “Dolce⁶⁴”

Si bemol Majör tonunda tek sesli bir halk ezgisi gibidir. İlk dört ölçü *piano*⁶⁵ nüansı ile başlar. Beşinci ölçüde *sf*⁶⁶ ile üst oktava çıkan melodi son iki ölçüde düşerek sadeliğine tekrar kavuşur.

⁶³ Coda (İtal.) Kuyruk anlamındadır. Bir bestenin sonuna konan bitiş bölümü.

⁶⁴ Dolce (İtal.) Tatlı ve yumuşak.

3.2.2. Varyasyon I

Onaltılık notalar, arpej ve aksanlar ile geliştirilen ana tema yine sekiz ölçüden oluşur. Ana temadaki legato bağları bu varyasyonda da önem taşır. Aksanlar ile ana tema belirgin bir şekilde ortaya çıkar.

3.2.3. Varyasyon II ‘Scherzando’⁶⁷,

Scherzando karakterinde yazılmıştır. Aksan, *staccato*, *fp*, *crescendo*⁶⁸ ve *diminuendo*⁶⁹ ile zenginleştirilen bu varyasyonu diğer varyasyonlardan ayıran özelliğin başında 12/8 ölçüde yazılmış olmasıdır. İkinci ve dördüncü ölçüleri 6/8’liktir ve bu eksik ölçü hissiyatını yaratır. Fakat bu, varyasyon boyunca süren oyuncu karakteri de yansıtmaktadır.

3.2.4. Varyasyon III ‘Andante’⁷⁰,

Ana temanın bir oktav aşağıdan ve Si bemol minör tonunda yazılmış halidir. Ana temaya kıyasla tondaki değişiklik ve kemanın koyu tonunu öne çıkarması ezgiyi sadelikten daha dramatik bir karaktere yöneltir. Son iki ölçüdeki *kromatik* çıkış ise bu dramatik karakteri tamamlar.

⁶⁵ Piano (İtal.) Hafif, yumuşak.

⁶⁶ Sforzando (İtal.) Vurgu ile.

⁶⁷ Scherzando (İtal.) Şakacı bir değişle.

⁶⁸ Crescendo, sesi gitgide yükselterek.

⁶⁹ Diminuendo, sesi gitgide alçaltarak.

⁷⁰ Andante(İtal.) Orta yavaşlıkta bir tempo.

3.2.5. Varyasyon IV

4/4lük ve sekiz ölçüden oluşan bu varyasyon onaltılık üçlemelerden oluşur. Bu üçlemeler üç ve altı bağlı şekilde sonuna kadar devam eder. Ana melodinin net ortaya çıkması için çift ses şeklinde yazım biçimi kullanılmıştır. Üçlemeler ve *legato*⁷¹ bağlar ile akıcı bir karaktere sahip olan sekiz ölçülük bu varyasyonda *arpej*ler ve *kromatik* geçişler dikkat çeker.

3.2.6. Varyasyon V

Çift sesler ile zenginleştirilmiş ve ana tema karakterinde yazılmıştır. Beşinci ölçüye geçiş için kullanılan otuz ikilik çıkış kısmı, bölümün sonuna geldiğimiz hissini yaratır. Aslında bu sekiz ölçülük olan varyasyona son bir ölçü daha eklenmiştir. Bu ölçüde *pizzicato*⁷² yazılmış iki akor bulunmaktadır ve Si bemol Majör *arpej*in tüm notaları içerir. Bu ölçü ile bölümün yansıttığı sadelik aynı şekilde sonlanır.

3.3. Üçüncü Bölüm ‘*Con brio*’⁷³

Final bölümü olan üçüncü bölüm canlı bir danstır ve ana ton olan Re Majör tonunda yazılmıştır. Bazı araştırmacılar tarafından bu bölüm *mazurka*⁷⁴ dansına benzetilmiştir. Bu benzetmede özellikle ikinci ve hatta üçüncü vuruşa verilen aksanların payı büyüktür. Fakat bu bölümün bir *mazurka* olduğuna dair bir kesinlik yoktur.

⁷¹ Legato (İtal.) Ardaşık notaların birbirleriyle olan bağı koparmadan çalma şeklidir.

⁷² Pizzicato, yaylı çalgılar yay yerine parmakla ile çalma.

⁷³ Con brio (İtal.) Canlılık ile.

⁷⁴ Mazurka, Polonya’da yapılan bir çeşit halk dansı. ¾ ölçüde yazılır ve özellikle ikinci vuruşlar önemlidir.

Bölüm iki kısımdan oluşur. Aynı birinci bölümde olduğu gibi ilk kısımda birbirine zıt iki tema yer alır. İlk tema ölçü 1 ve 8. ölçüler arasındadır ve Re Majör tonundadır. Birinci kısmın ikinci teması ise ölçü 52 ve 61. ölçüler arasındadır. Bu iki temanın ilki *aufakt*⁷⁵ ile başlayan enerjik bir danstır. Yan yani ikinci tema ise Re minör tonunu andırır ve birinci temanın aksine *legato* bağlar dikkat çeker. Bu temada dikkat çekici noktalardan biri ise temanın ilk gelişinde 5+4 şeklinde dokuz ölçülük yazılmış olmasıdır.

Bölümün ikinci kısmı 76. ölçüde başlar. Bu kısım 2/2'lik yazılmıştır ve tempo değişikliği ise *Allegro precipitato*⁷⁶ olarak belirtilmiştir. 84.ölçüden itibaren, yürüyen sekizlikleri özellikle belirtilmek istenen notaların yazım şekilleri dikkat çeker. Bu yazım 100. ölçüde tam beşli yukarıdan tekrar karşımıza çıkar.

İlk tempoya dönüş ölçü 111'dir. Yine ¾'lük ölçüye dönen bu kısım şaşırtmalı bir ana temaya dönüştür. Asıl ana temaya ise 122. ölçüde ulaşırız. 179. ölçüde tekrar *Allegro precipitato* ve 2/2'lik ölçüye geri döner. İkinci kısmın materyaline sahip olan bu kısımda, sekizlik notalar yerini dörtlük yazılmış Re majör akorlara bırakır. 183. ölçüde Re minör tonunda duyduğumuz bu akorlar *coda* bölümünün de başladığını işaret eder.

Üçüncü bölüm boyunca en çok akorların kullanıldığı bu pasaj yine bölümün karakterine uygun bir şekilde sonlanır.

⁷⁵ Auftakt (Almanca) Belirtilmek istenen herhangi bit motif, cümle ya da bölüm öncesinde üstüne düşmeden çalınması gereken nota ya da notalar.

⁷⁶ Allegro precipitato, (İtal.). Neşeli ve hızlı bir tempoda acele ederek.

A (1-75)	Ana Tema ö. 1-51 İlk cümle 8 ölçü (4+4) Re Majör, ikinci cümle 8 ölçü (4+4) ö. 12 ton değişimi 17-32 <i>Ostinato</i>⁷⁷ figür <i>piyano</i> (8+8) 33-51 Ana tema tekrar ö. 37 ton değişimi, ö. 49-51 yan temaya geçişte Re Majör (Re notası) tekrarı Yan Tema ö. 52-75 52-60 (5+4) 9 ölçülük cümle ö. 60-61 Re Majör (Re notası) tekrarı 63-72 Yan Tema tekrar fakat bu sefer 10 ölçü (5+5) ö. 73-75 Re Majör (Re notası) tekrarı
B (76-110)	76-107 tempo, ölçü ve ton değişimi. <i>Allegro precipitato</i>, 2/2, Re minör, 8 ölçülük cümleler 108-110 Tempo I geçişi ve ton değişimi

⁷⁷ Ostinato (İtal.) Aynı müzikal ses içinde, genellikle aynı perdede sürekli olarak tekrarlanan motif veya ifadedir.

A (111-178)	‘Yanlış’ Tekrar 111-120 Orijinal ana temaya dönüş için 10 ölçölük geçiş Tekrar Ana tema ö. 121-159 121-136 tamamen aynı ana tema 145’ten itibaren yan temaya geçiş için gelişme ve girişteki yan temadan bir ölçü eksik (4+4+4+3) ö. 158-159 Re Majör (Re notası) tekrarı Yan Tema ö. 160-179 160-169 yan tema (5+4) fakat <i>forte</i> 169’dan itibaren 10 ölçölük (5+5) B kısmına bağlayan cümle
B (179-209) ‘Coda’	179-195 Re Majör, ilk cümle ö. 189 2/4 ölçüye geçiş ve ritmik değişim 195-196 <i>Cadenza</i> V. ve I.derece 198, 200, 202, 204 aksanlar Re Majörü vurgular ve gam ile sona ulaşır.

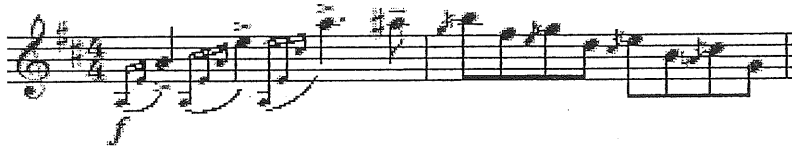
Şekil 3.3.1. Üçüncü Bölüm, Cümle Analizi

4. TEKNİK VE YORUMA DAYALI İNCELEME

4.1. Birinci Bölüm

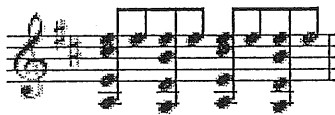
Birinci bölümün ana teması oldukça enerjik bir yapıya sahiptir. Buna karşın yan tema çok yumuşak, tatlı bir yapıdadır ve ana temaya tam bir zıtlık yaratmıştır. Aşağıdaki örneklerde gördüğümüz üzere bu enerjik yapının oluşumunda aksanlar, hızlı kırılması gereken akorlar ve zamanında yapılması gereken çarpmaların önemi çok büyüktür.

Yay ile ulaşılacak notalardan önce gelen çarpmalar hızlı çekilmelidir. Aynı hız, sol elde ikinci ölçüdeki çarpmalar için de geçerlidir.

Şekil 4.1.1. Birinci bölüm, ilk iki ölçü

Yay ile olabildiğince dört tel aynı anda çekilir.

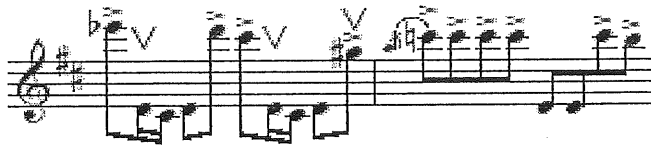
Şekil 4.1.2. Birinci bölüm, 31. ölçü

Sol el ile yapılan hızlı çarpmalara başka bir örnek.

Şekil 4.1.3. Birinci bölüm, 46. ve 47. ölçü

Coda kısmında gördüğümüz ve iterek işareti olan aksanlar telin üzerinden yapıldığında daha iyi bir sonuç elde edilir.

Şekil 4.1.4. Birinci bölüm, 100. ölçü

Bu örneklerin yanı sıra sekiz cümleden oluşan yan temada ise bahsettiğimiz zıtlığı özellikle üstünde yazan bağları, cümlelerin önemli notalarında ve *tenuto*⁷⁸ yazan kısımlarda *vibrato* yaparak sağlayabiliriz.

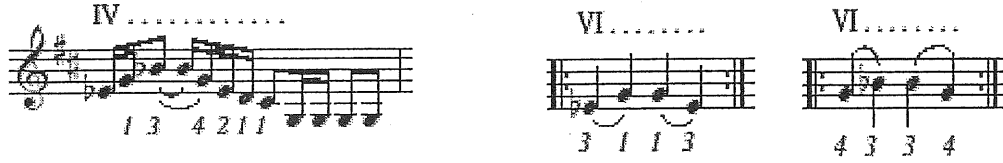

Şekil 4.1.5. Birinci bölüm, 88-89-90-91. ölçü

Birinci bölüm için farklı ön hazırlık ve egzersizler ile karakteri daha iyi yansıtabiliriz.

⁷⁸ Tenuto (İtal.) Üzerinde bulunan notanın yumuşak bir şekilde değeri kadar uzatılması.

8. ve 9. ölçüde gördüğümüz figürün ilkinin 3.pozisyonda almamız mantıklı olur. Bu ölçülerde aynı zamanda *al talone*⁷⁹ yazdığı için 9. ölçüyü sol telinde almamız figürün duyumu açısından daha iyi olacaktır. Çalışma yöntemi ise şu şekilde olabilir;

Şekil 4.1.6. Pozisyon geçişi için çalışmalar

Bir başka örnek ise, 10-16. ölçüler ve Tekrar kısmında 77-85. ölçüler arası gördüğümüz onaltılık pasajlardır. Buradaki aksanlar tel değişimi ile gelir ve bu değişimin zamanı çok önemlidir. Aşağıda 10. ölçüyü ve aksanları çalışabileceğimiz egzersizi görüyoruz. Aynı egzersizi devam eden pasaj için de uygulayabiliriz.

Şekil 4.1.7. Tel değiştirme çalışması

4.2. İkinci Bölüm

Çok yumuşak ve halk ezgisini andıran *Ana Tema* cümlemizi 2+2+4 şeklinde yorumlayabiliriz. İlk 4 ölçüsü *piyano* nüansı ile başlayan cümleyi yorumlarken, büyük bir bağ düşünüp, bu bağı yayımızın iterek-çekerek geçişlerinde ve geniş yapacağımız bir *vibrato*⁸⁰ ile desteklememiz gerekir.

⁷⁹ Al talone (İtal.) Arşenin topuk bölgesinde.

⁸⁰ Vibrato, insan sesi ile ya da herhangi bir enstrümanda notanın yüksekliğini aşağı ve yukarı doğru sık veya geniş aralıklar ile sallandırma hareketidir.

Şekil 4.2.1. İkinci Bölüm, ilk dört ölçü

Ana Tema'nın bir oktav aşağıdan, dramatik şeklini üçüncü varyasyonda duyarız. Bu varyasyon, aşağıdaki örnekte gördüğümüz gibi *mf* nüansında ve aynı zamanda *cantabile*⁸¹ bir karaktere sahiptir. Varyasyona sol telinde başlamak aynı zamanda da *vibrato*umuzun kesilmeden sürekliliğine önem vermek karakteri en iyi şekilde yansıtacaktır.

Şekil 4.2.2. İkinci bölüm III. Varyasyon, ilk dört ölçü

İkinci bölümde her varyasyonun Ana temayı belirgin bir şekilde yansıttığı farklı karakterlerdeki varyasyonları görürüz. Bu varyasyonlar arasındaki farklılıkları en iyi yansıtan öğeler ise nüans, artikülasyon ve yapacağımız aksan çeşitleridir.

Aşağıdaki örnekte birinci varyasyonun ilk iki ölçüsünü görüyoruz. Bu varyasyonda bulunan aksanlar Ana tema'nın belirgin bir şekilde duyumunu sağlar. Aksan olan notaları yaparken, bu notaları *vibrato* ile desteklememiz ve *mp*⁸² nüansı içinde yapmamız varyasyonun karakteri açısından önemli bir rol oynar.

⁸¹ Cantabile (İtal.) Şarkı söyler gibi

⁸² Mezzo-piano (İtal.) Piyano nüansından daha yumuşak ve düşük bir şekilde.

Şekil 4.2.3. İkinci bölüm I. Varyasyon, ilk iki ölçü

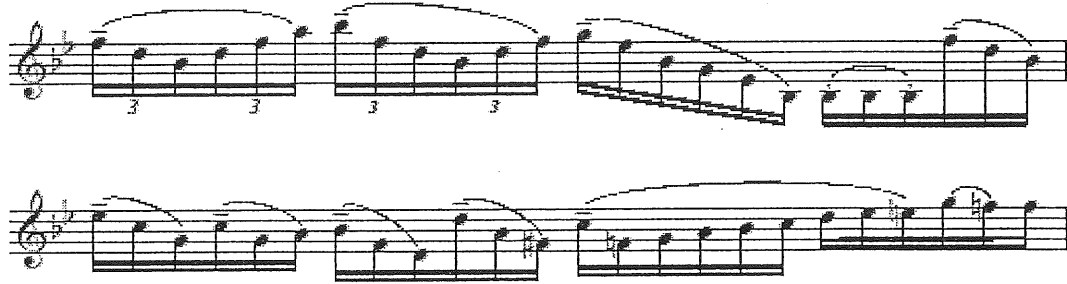
Öte yandan üçüncü varyasyon *scherzando* karakterindedir. Yazan legato arşelerine rağmen bağ içinde *staccato* çalmamız gereken birçok yer gelir. Varyasyon *f* nüansındadır. Karakteri yansıtabilmemiz için bu aksanları arşemizin daha orta-dip kısmına doğru yapıp, bağ içindeki noktalı notaları ise daha hafif çalmamız gerekir. Varyasyon, oyuncu bir yapıya sahip olduğu için ilerleyen ölçülerde *fp*⁸³ ile birlikte *crescendo* nüansı da karşımıza çıkar. *fp* sonrası arşe kullanımı hemen küçültülmeli *crescendo* ile birlikte dengeli bir şekilde arşeyi kullanım alanımız tekrar büyütülmelidir.

Şekil 4.2.4. İkinci bölüm III. Varyasyon, ilk altı ölçü

⁸³ Fortepiano, özellikle yaylı enstrümanlarda çaldığımız sesin güçlü başlayarak en yakın sürede tekrar yumuşak çalınmasıdır.

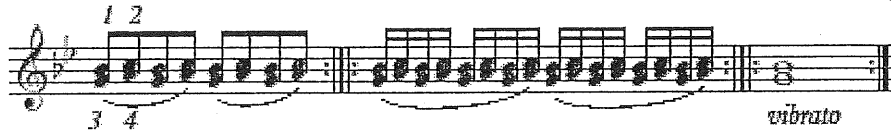
Dördüncü varyasyonda Ana Tema aşağıdaki örnekteki gibi karşımıza çıkar. *Legato* artikülasyonun yanında Ana Temanın notaları da olabildiğince *vibrato* ile desteklenebilir.

Şekil 4.2.5. İkinci bölüm IV. Varyasyon, ilk iki ölçü

Son varyasyon Ana Tema'nın çift ses ile zenginleştirilmiş halidir. Çift ses çalımı keman tekniğinde çok büyük bir yer teşkil eder. Aşağıda gördüğümüz egzersizler bu tekniği kuvvetlendirirken aynı zamanda bu varyasyonun çalımında çok büyük yardım sağlayacaktır.

Üçlü aralıklar için;

Şekil 4.2.6. Çift ses çalışması (Üçlü)

Altılı aralıklar için;

Şekil 4.2.7. Çift ses çalışması (Altılı)

Dörtlü aralıklar için;

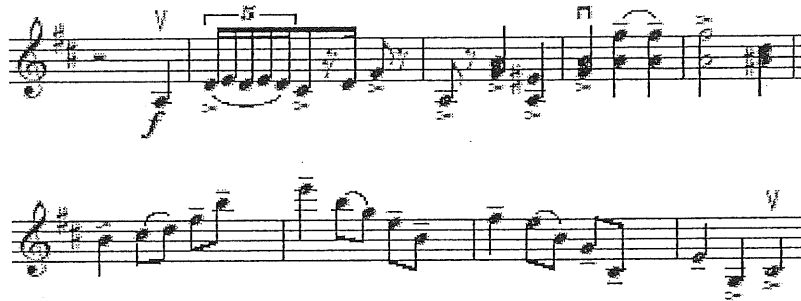

Şekil 4.2.8. Çift ses çalışması (Dörtlü)

4.3. Üçüncü Bölüm

Bu bölümde birinci bölümde olduğu gibi aksan ve artikülasyonun önemi büyüktür. *Con brio* ile gösterilmiş, enerjik ve canlıdır. Bir dans havasında akıcı bir $\frac{3}{4}$ 'lük ölçü ile çalınır. Fakat bir aynı zamanda üçüncü vuruşlarda gelen aksanlar bize tempoyu tutarak çalmamız gerektiğine işaret eder.

Aşağıda gördüğümüz Re Majör tonunda sekiz ölçüden oluşan ana cümle bölüm boyunca farklı tonlarda karşımıza çıkar. Genel olarak bölüm boyunca, arşemizle telin üzerinde, köprüye daha yakın bir bölgede çalmamız gerekir. Bunu, notaların üzerinde yazan *tenuto* sembolü ile görebiliriz.

Şekil 4.3.1. Üçüncü bölüm, ilk sekiz ölçü

Bu sekiz ölçülük cümleleri bağlayan bölümler, Ana Tema'ya zıtlık oluşturmaktadır. Uzun bağlar ve *piano* nüansı ile basit melodiler barındırır.

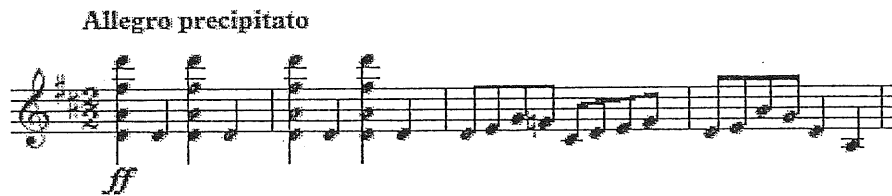
Yan tema ise yine Ana Tema'ya zıtlık yaratacak karakterdedir. Düzensiz ölçü biçimleri değişimin habercisi gibidir. Bölüm içersinde iki kere göreceğimiz, ölçü ve ton değişimi olan *Allegro precipitato* kısmından önce yer alır.

İlk *Allegro precipitato* re minör tonunda ve *forte* nüansında gelir. Bu dramatik başlayan kısmı arşemizi telin üstünde kullanarak iki ölçülük cümleler halinde yorumlayabiliriz.

Şekil 4.3.2. Üçüncü Bölüm, ilk *Allegro precipitato*

İkinci *Allegro precipitato* kısmı ise 179. ölçüden itibaren eserin sonuna kadar sürer. Re Majör tonunda ve *fortissimo* nüansına aşağıdaki şekilde gelir;

Şekil 4.3.3. Üçüncü bölüm, ikinci *Allegro precipitato*

Dört teli arşe ile hızlı bir şekilde çekmek gereken bu örnekte, normalden daha köprüye yakın bir bölgede, sağ kolumuzu re veya la teline göre yerleştirip hızlı bir şekilde çekmemiz gerekir. Özellikle 197. ölçüden sonra sıklıkla gelen bu dört sesli akorda sağ kolumuzun yeri enstrümandan enstrümana değişim gösterse de, kolumuzun eğilimini kalın tellere doğru ayarlamamız bize daha iyi bir sonuç elde etmemizi sağlayacaktır.

5. YORUMCU İÇİN BİLGİLER

Prokofiev'in, geleneksel sonat formu kullanmanın yanı sıra basitlik ve şeffaflıktan ödün vermeyerek kendine özgü tarzıyla bestelediği bu sonatı, arpej ve birbirini tamamlayan melodilerle zenginleştirilmiş, belirgin armoniler kullanarak yazılmıştır. Sonatı yorumlarken, yorumcunun eserin önemli noktalarını anlaması ve buna göre yorumlaması gerekir. Önemli noktalardan biri de Prokofiev'in bu eseri solo keman ya da *unison* iki keman için yazmış olmasıdır. Eserin solo keman çalımında çalan kişi kendi yorumunu daha özgür bir biçimde ifade edebilir. Fakat eğer eser solo keman tarafından seslendiriliyor ise eserin iki keman da çalınabileceği göz önüne bulundurularak nüansları ve karakteri yansıtabilmek gerekir. Eserin iki kişi tarafından seslendirmesinde ise bahsettiğimiz bu imkanlar daha kısıtlıdır. İki kişinin de belirli bir müzikal çerçevede buluşması gerekir ve kişisel özgürlükler daha kısıtlıdır. İki müzisyenin arasındaki bir tonlama ya da yorum farklılığı, eserin istenilen sonucu vermemesine yol açabilir. Sonat Prokofiev'in diğer eserlerine kıyasla ilk bakışta daha kolay gözüксе de, çalan kişi ya da kişilerin ilk izleniminden daha zor bir yapıya sahiptir. Eseri seslendirecek kişilerin aynı zamanda eserin içindeki pasajların, dinamik ve artikülasyon açısından nasıl çalınması gerektiği ile ilgili iyi bir imgeye sahip olması gerekir. Bestecinin diğer eserlerinde olduğu gibi çok fazla dinamik ya da yay yazımı sembolleri yoktur. Kemancı Louis Persinger⁸⁴ bu sonatın karakter ve eserin atmosferini en iyi şekilde yansıtan bir inceleme yapmıştır. (Beck 1955,142) En uygun parmak numaraları, arşe ve dinamikler yazmıştır fakat bu edisyonun günümüzde bulunması çok güçtür.

Sonat, Prokofiev'in Sovyet zamanlarında yazdığı tek keman eseri değildir fakat bu rejimden etkilenmiş en çarpıcı örneklerinden biridir. Buna rağmen, bestecinin keman için yazdığı bu solo sonatı dışındaki diğer keman eserleri, keman repertuarında önemli bir yer teşkil etmiştir. Bununla birlikte Prokofiev, yaşamı süresince bu solo sonatın çalınışına şahit olamamıştır. Ülkesine dönmeden önceki dönemde yazdığı ve yakın dostu David Qistrakh'a adanmış olan ilk keman konçertosu ve iki keman için Duo Sonat, aynı zamanda aslı flüt-piyano için yazılmış fakat sonradan 1944 yılında keman-piyanoya uyarlanan bu eserler yine

⁸⁴ Louis Persinger, Amerikalı kemancı (1887-1966)

Qistrakh tarafından seslendirilmiştir. Bu solo sonatın ise neden seslendirilmediği hala bilinmemektedir.

6. PROKOFIEV'İN KEMAN ESERLERİNE GENEL BAKIŞ

Prokofiev'in 1915 yılında bestelediği keman konçertosu ile başlayan süreci, 1947 yılında yazdığı solo sonatına kadar devam eder. Bu süreçte Prokofiev'in diğer eserlerinde gözlemlediğimiz gibi, yaşadıklarının ve dış etkenlerin keman eserleri için de büyük ölçüde etkilediğini gözlemleyeceğiz. Yakın dostu olan David Oistrakh'ın bestecinin keman eserlerindeki emeği büyüktür. Aynı zamanda Oistrakh, Op.115 Solo Keman Sonatı dışında tüm keman eserlerini kaydetmiştir.

5.1. Keman Konçertosu No. 1 Op. 19 Re Majör

Keman için yazdığı ilk büyük eseri, 1915 yılında bestelemeye başladığı keman konçertosudur. Konçerto, Op.19 ve Re Majör tonundadır. Besteci, aynı yıl bestelemeye başladığı *The Gambler* operasından dolayı bu konçertoya ara verip 1917 yılının ortalarında tekrar devam etmiştir. İlk seslendiriliş 18 Ekim 1923 yılında Marcel Darrieux⁸⁵ tarafından *Opera National de Paris*⁸⁶ eşliğinde, Serge Koussevitzky şefliğinde gerçekleştirilmiştir. Aynı konserde Stravinsky şef olarak ilk profesyonel deneyimini yaşamış ve Üflemeliler için yazdığı sekizli eseri ilk kez seslendirilmiştir. Eser, Prokofiev'in 1916 yılında başladığı ve 1917 yılında bitirdiği ilk senfonisi olan Op.25 *Classical Symphony*⁸⁷ başlıklı eserin de oluşmasında büyük rol oynar.

Gençlik yıllarında Prokofiev'in deneysel eserlere ilgisi olmuştur. Piyano için bestelediği '*Sarcasm*⁸⁸' isimli piyano eserini veya ikinci piyano konçertosunu bu deneyselliğe örnek olarak kabul edebiliriz. Bunun yanında *Romantik* ve *Post-Romantik*⁸⁹ olarak adlandırabileceğimiz eserler de bestelemekteydi. Bu eserlere örnek olarak ise

⁸⁵ Döneminde bir çok kayıt yapmış Fransız kemancı

⁸⁶ Paris Opera Orkestrası, 1669 yılında Opera Akademisi olarak kurulmuştur. İsminde değişimler sonrası 1847 yılında Paris Operası olarak günümüze kadar gelmiştir.

⁸⁷ Klasik Senfoni. Prokofiev'in tanınan ve klasik formda yazdığı ilk senfonisi.

⁸⁸ Sarcasm Op.17. Bestecinin yurtdışı kariyeri başlamadan yazdığı deneysel bir eseri.

⁸⁹ Post-romantizm, 19. Yüzyıl sonlarında başlayıp 20.yüzyıl başlarına uzanan Romantizm sonrası dönem. Bu dönemde klasik ve barok formlar kullanılıyordu.

senfonik şiirleri *Dreams*⁹⁰, *Autumnal Sketch*⁹¹, cello ve piyano için *The Ballade*⁹² ve son olarak da birinci keman konçertosunu verebiliriz.

6.2. Keman ve Piyano için 'Five Melodies' Op. 35bis

Bir sonraki eseri olan *Beş Melodi* Op.35bis Ukrayna'lı soprano Nina Koshetz⁹³ için 1920 yılında bestelenmiştir. Eserin kemana uyarlanması 1925 yılında yapılmış ve ilk defa seslendirilmesi kemancı Pawel Kochanski⁹⁴ tarafından gerçekleştirilmiştir. Besteci eserin kemana uyarlanmış halinin birinci, üçüncü ve dördüncü bölümünü Kochanski'ye, ikinci bölümünü başka bir kemancı olan Cecilia Hansen⁹⁵'e ve son bölümü ise ilk keman konçertosu kayıtları sırasından kendisine destek olan Joseph Szigeti⁹⁶'ye ithaf etmiştir. Prokofiev aynı zamanda bu melodilerden bir tanesini orkestra, başka bir tanesini ise solo piyano için tekrar düzenlemiştir. Eseri bestelediği yıl Prokofiev, operası *Love for Three Oranges* ile meşguldü ve Chicago şehrinde yapılacak olan eserin ilk seslendirilişine hazırlanıyordu. 1921 yılında gerçekleşen bu konserde *Fata Morgana*⁹⁷ rolünü Nina Koshetz canlandırmıştı. Aynı yıl ikili New York şehrinde aslı piyano ve soprano için olan *Beş Melodi*'nin de ilk seslendirilmesini gerçekleştirmişlerdir.

⁹⁰ Rüyaalar Op.6. Bestecinin orkestra için yazdığı ilk eserlerinden.

⁹¹ Sonbaharla İlgili Kısa Hikaye Op.8. Orkestra için parça.

⁹² Çello için Balad Op.15 Do Majör (1912)

⁹³ Nina Koshetz, 1891-1965. Rus asıllı Amerikan opera sanatçısı ve artist.

⁹⁴ Pawel Kochanski, 1887-1934. Polonyalı kemancı, besteci.

⁹⁵ Cecilia Hansen, 1898-1989. Rus kemancı. Ünlü kemancı Leopold Auer ile çalışmıştır.

⁹⁶ Joseph Szigeti, 1892-1973. Macar kemancı. Bela Bartok'un yakın dostu. Cenevre Konservatuvarı'nda ders vermiştir.

⁹⁷ Fata Morgana, Love for Tree Oranges isimli operada cadı rolündeki soprano.

6.3. İki Keman için Sonat Op. 56 Do Majör

Do majör tonundaki Op.56 İki keman için sonat, ilk defa yayımlanmadan önce 27 Kasım 1932'de Prokofiev'in izniyle, dönemin *Beethoven Quartet*⁹⁸ üyesi olan keman sanatçıları Dmitry Tsyganov⁹⁹ ve Vladimir Shirinsky¹⁰⁰ tarafından Moskova şehrinde seslendirilmiştir. 16 Aralık 1932 yılında ise St.Tropez şehrinde Parisli bir gruptan oluşan seyirciye ev konseri şeklinde sunulmuştur. Bu konserde eseri, Prokofiev'in ikinci keman konçertosunu ithaf ettiği Robert Soetens¹⁰¹ ve konserden birkaç ay önce Stravinsky'nin keman konçertosunu ithaf ettiği Samuel Dushkin¹⁰² seslendirmiştir. Sonat, 1932 yılında Berlin şehrindeki *Edition Russes de Musique*¹⁰³ tarafından yayımlanmıştır. Dört bölümden oluşan sonat barok döneminin *Sonata de chiesa*¹⁰⁴ stilinde yavaş-hızlı-yavaş-hızlı olarak bestelenmiştir. Birinci bölüm kromatiklerle birlikte lirik fakat karanlık bir yapıya sahiptir. İkinci bölüm dramatik elementlere sahiptir. İşlenmemiş *forte* akorla başlar ve devamında gelecek olan sol el *pizzicatoları* Prokofiev'in Op.40 numaralı ikinci senfonisinde belirttiği 'Demir ve Çelik' karakterini hatırlatır. Çift seslerle birlikte hassas ve basit bir karakterde belirtilen üçüncü bölüm, isteğe bağlı *surdin*¹⁰⁵ ile çalınabilir. Son bölüm ise ilk bölümün başlangıç temasını hatırlatır fakat ilk bölümün aksine *Rondo*¹⁰⁶ karakterine sahiptir. Bölüm çarpıcı bir *Coda* ile son bulur.

⁹⁸ Beethoven Dörtlüsü, Moskova Konservatuarı'nda 1922-23 yılında kuruldu. Kemanda Dmitri Tsyganov ve Vasily Shirinsky, violada Vadim Borisovsky, celloda Sergei Shirinsky'den oluşan grup ve kariyerleri boyunca altı yüzden fazla parça seslendirdi.

⁹⁹ Dmitri Tsyganov, Beethoven Quartet birinci kemancısı. Dmitri Shostakovich No.12 Re bemol Majör Op.133 numaralı dörtlüsünü Tsyganov'a ithaf etmiştir.

¹⁰⁰ Vasily Shirinsky, Beethoven Quartet ikinci kemancısı. Dmitri Shostakovich No.11 Fa minör Op.122 numaralı dörtlüsünü Shirinsky'e ithaf etmiştir.

¹⁰¹ Robert Soetens, 1897-1997. Fransız kemancı. Oslo Filarmoni Orkestrası'nın başkemancılığını yapmıştır. En son 1992 yılında Trondheim, Norveç'de ustalık kursu ve konser veren kemancı, yüz yaşında vefat etmiştir.

¹⁰² Samuel Dushkin, 1891-1976. Polonya asıllı Amerikan kemancı, pedagog ve besteci. Ünlü isim Leopold Auer, ünlü besteci ve kemancı Fritz Kreisler ile çalışmıştır.

¹⁰³ Editions Russes de Musique, Rus Müzikleri Yayınevi

¹⁰⁴ Sonata de Chiesa, İtalyan Kilise Sonatı. Barok dönemde enstrümanla çalınan, dört bölümden oluşan sonat formu. Bölümler yavaş-hızlı-yavaş-hızlı olarak yazılır.

¹⁰⁵ Surdin, bir enstrümanın sesini kısmaya yarayan aparat.

¹⁰⁶ Rondo, 18. Ve 19. Yüzyıllarda kullanılan içinde sürekli tekrarlanan bir cümleinin olduğu dans şeklinde bölüm formu.

6.4. Keman Konçertosu No. 2 Op. 63 Sol Minör

Prokofiev'in keman eserleri içinde en bilindik eser diyebiliriz. 1935 yılında bestelenen eser, bestecinin ülkesi Sovyetler Birliği'ne dönüşünden biraz önceye denk gelir. Aynı zamanda bu dönüş bestecinin eserlerinde yalınlık ve sadeliğin belirgin bir şekilde öne çıkma dönemi de demektir.

Birinci keman konçertosunda kullandığı ihtişamlı orkestral oturumunun aksine ikinci konçertoda iki flüt, klarnet, fagot, korno, trompet ve yaylılar vardır. Yaylı enstrümanların kullanımı bestecinin klasik tarzdaki birinci senfonisini anımsatır. Egzotik diyebileceğimiz enstrümanların yan davul, triangle ve kastanyetlerin (eserin öngörülen Madrid galasına selamlama) kullanımı, klasik dönemin en önemli bestecilerinden olan W.A.Mozart¹⁰⁷'in bile eserlerinde öngörebileceği enstrümanlardır. Kemancı Robert Soetens'a ithaf edilen bu konçertonun oluşum sürecinde Prokofiev aynı zamanda *Romeo and Juliet* isimli eserini de besteliyordu. Eseri bestelemeye Paris şehrinde başlamıştır ve günlüklerinden bir alıntıya göre eser ile ilgili şunları yazmıştır:

*"Bir önceki konçertomun aksine bu esere farklı keman ve orkestra için sonat konçertosu gibi orijinal bir isim vermek için arayışa girdim fakat sonuç olarak çözüm basitti: Keman Konçertosu No.2. Yine de müzik ve stil olarak ilk keman konçertomdan tamamen farklı olmasını istedim."*¹⁰⁸

6.5. Keman ve Piyano Sonatı No. 1 Op. 80 Fa Minör

Bestecinin, 1938 yılında başladığı bu sonatı tamamlaması 1946 yılını bulmuştur. Bu sekiz yıl içinde *II. Dünya Savaşı* yaşanmış ve bu savaşın etkileri Prokofiev'in besteleri

¹⁰⁷ W.A.Mozart, 1756-1791. Günümüzde müzik tarihinin en büyük dehalarından biri olarak kabul edilen Avusturyalı besteci.

¹⁰⁸ Prokofiev'in günlüğünden kesitler.

üzerinde büyük etki yaratmıştır. *War and Peace*¹⁰⁹ isimli operasını, altıdan sekiz numaraya kadar olan ve savaş sonatları olarak bilinen piyano sonatlarını bu dönemde yazmıştır. Beşinci ve altıncı senfonilerini de bu sürede besteleyen Prokofiev, altı senfonisi ile ilgili “*Şu an bizim için büyük bir zafer fakat her birimizin iyileşmeyecek yaralı var. Bazılarımız sevdiklerini, bazılarımız sağlıklarını kaybetti. Bunların unutulmaması gerekir.*” demiştir.

Prokofiev sonat ile ilgili ayrıca şöyle bir yorum da yapmıştır; “*Birinci ve dördüncü bölümde piyanonun çaldığı çan şeklindeki akolarlar ve kemanın surdin ile çaldığı gamlar mezarlıktan geçen bir rüzgar gibidir.*”

David Qistrakh’a ithaf edilen bu sonatın ilk sahnelenmesi piyanist Lev Oborin¹¹⁰ ile birlikte Ekim 1946 yılında gerçekleşmiştir. Eser, Prokofiev’in en karanlık ve puslu eserlerinden biridir. Özellikle üçüncü bölümü, bestecinin Amerika’da yaşadığı süreçte deneyim kazandığı ve geliştirdiği bir film müziğini andırır. Sonatın birinci ve üçüncü bölümü David Qistrakh ve Rus piyanist Samuil Feinberg¹¹¹ tarafından Prokofiev’in cenazesinde çalınmıştır.

6.6. Keman ve Piyano Sonatı No. 2 Op. 94bis Re Majör

1942 yılında orijinali flüt ve piyano için yazılmış olan ikinci sonatın keman uyarlaması 1943 yılında gerçekleştirilmiştir. İlk sonat gibi David Oistrakh’a ithaf edilen eser, kendisi ve piyanist Lev Oborin tarafından ilk defa 17 Haziran 1944 yılında seslendirilmiştir. Dört bölümden oluşur ve *klasik sonat formu* ile yazılmıştır. İlk bölüm sonat formu, ikinci bölüm *Scherzo*, yavaş bir üçüncü bölüm ve görkemli bir finalden oluşur. Virtüöz bir keman sonatı olarak kabul edilir fakat aynı zamanda çok zarif ve *lirik* bir yapıya sahiptir.

¹⁰⁹ Savaş ve Barış Op.91. L. Tolstoy’un ünlü romanından esinlenen opera.

¹¹⁰ Lev Oborin, 1907-1974. Ünlü Rus piyanist. 1927 yılında Uluslar arası Chopin Piyano Yarışması’nda birincilik ödülü kazanmıştır.

¹¹¹ Samuil Feinberg, 1890-1962. Rus besteci ve piyanist. J.S.Bach’ın BMV 846-893 numaralı solo piyano eserlerinin kaydı ile tanınmaktadır.

1938 yılında başladığı ve sekiz yıl sonra bitirdiği birinci sonatına (ikinci sonatının bitmesinden iki yıl önce) Stalin'in baskıcı rejiminin altında başlamıştı. Umutsuzluk, kaygı ve karanlık içeriyordu. İkinci sonatı ise çok daha farklı bir karakter sahiptir. İlk sonatın karanlık dünyasını hatırlatan etkileşimler olsa da daha kaygısız, enerjik ve pozitif bir sonattır. Aynı zamanda Prokofiev bu sonat ile birlikte, karakteristik ve etkileyici özelliklerini çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur.

7. SONUÇ

“Sergei Prokofiev’in Hayatı, Op.115 Solo Keman Sonatı’nın Teknik ve Yorumu Dayalı İncelemesi” isimli çalışma üç aşamada toplanmıştır.

Öncelikle bestecinin hayatının ilk yarısı olarak adlandırabileceğimiz dönemde tuttuğu günlüklerinden okumalar yapılmış, bestecinin ülkesi olan Rusya’ya (dönemin SSCB) dönmesi ile beraber o dönemde yaşadığı politik çalkantılar incelenip, hayatının ikinci yarısı olarak adlandırabileceğimiz döneme etkileri sunulmuştur.

Bir sonraki aşamada eser armonik, teknik ve yorumu dayalı olarak farklı dallarda incelenmiş, icra edecek kişi için kolaylıklar sağlanmaya çalışılmıştır.

Son olarak ise, bestecinin yaşamı boyunca dinleyemediği keman eserinin ortaya çıkmasındaki nedenler araştırılırken, diğer keman eserlerinin de genel bir değerlendirmesi yapılmış, Op.115 Solo Keman Sonatı’nın diğer eserler ile olan farkları gözlemlenmiştir.

Prokofiev piyanist bir besteci olmasına rağmen keman repertuarı için önem taşıyan eserler bestelemiştir. Bu repertuarın oluşmasında yakın dostu olan David Oistrakh’ın katkısı çok büyüktür.

8. KAYNAKLAR

- Beck, Sydney. 1955. *Review of Sonata for Violin Solo, Op.115* by Sergei Prokofiev, Second Series 13: 142-143
- Morrison, Simon. 1999. *Selected Letters of Sergei Prokofiev* by Harlow Robinson, Second Series 55: 670
- 2008. *Sergey Prokofiev and his World*. Princeton: Princeton University Press.
- 2009. *The People's Artist: Prokofiev's Soviet Years*. Oxford: Oxford University Press.
- Nestyev, Israel V. 1960. Prokofiev. Stanford: Stanford University Press.
- 1946. *Sergei Prokofiev: His Musical Life*. New York: Alfred A. Knopf.
- Prokofiev, Oleg. Ed 1991. *Sergei Prokofiev: Soviet Diary 1927 and Other Writings*. London: Faber and Faber Limited.
- Prokofiev, Sergei. 1979. *Prokofiev by Prokofiev: A Composer's Memoir*. New York: Doubleday and Company. Inc.
- 1948. 'Prokofiev Explains' The Musical Times 89, No. 1266
- 1952. *Sonata for Violin Solo, Op.115*. New York: G. Schirmer, Inc.
- Robinson, Harlow. 1998. *Selected Letters of Sergei Prokofiev*. Boston: Northeastern University Press.
- 1987. *Sergei Prokofiev: A Biography*. New York: Viking Penguin, Inc.
- Steinhauser, Joanna. December, 2009. *A Historical Analysis and Performer's Guide to Sergei Prokofiev's Sonata for Solo or Unison Violins Op.115* Michigan University.

9. EKLER

9.1. Nota Metni

Sergei Prokofiev, "Sonate für Violin Solo" Opus 115

Musikverlag Hans Sikorski GmbH&Co. KG, Hamburg Edition, Ed.2152

CWV 3

SERGEJ PROKOFJEV
SERGEI PROKOFIEV

SONATE FÜR VIOLINE SOLO
SONATA FOR VIOLIN SOLO

OPUS 115

**Edition
Sikorski**

ED. 2152

Sergej Prokofjew
Sergei Prokofiev

Sonate für Violine solo
Sonata for Violin solo

Opus 115

Musikverlag Hans Sikorski GmbH & Co. KG, Hamburg
*für Deutschland, Dänemark, Griechenland, Island, Israel, Niederlande,
Norwegen, Portugal, Schweden, Schweiz, Spanien und Türkei*

Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd., London *for the United Kingdom,
the British Commonwealth (except Canada) and the Republic of Ireland*

Le Chant du Monde, Paris *pour la France, la Belgique, le Luxembourg,
l'Andorre et les pays francophones de l'Afrique*

Edition Fazer, Helsinki *for Finland*

G. Ricordi & C., Milano *per l'Italia*

G. Schirmer Inc., New York *for U.S.A., Canada and Mexico*

Universal Edition A.G., Wien *für Österreich*

Zen-On Music Company Ltd., Tokyo *for Japan*

Sonate für Violine solo

Sonata for Violin solo

Op. 115 (1947)

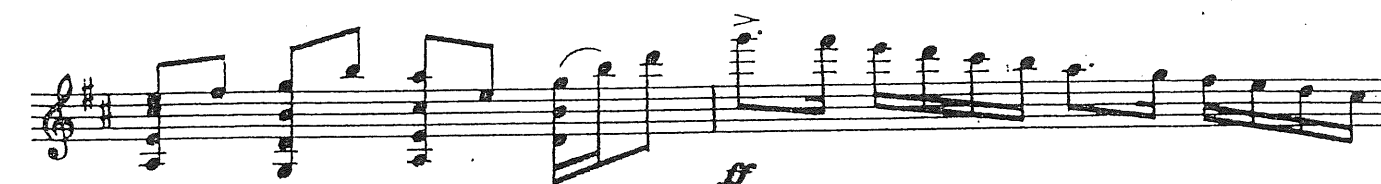
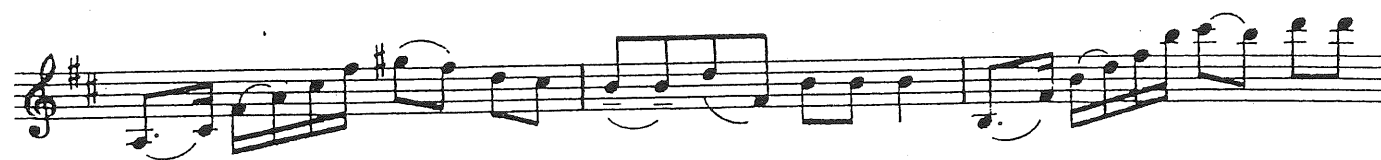
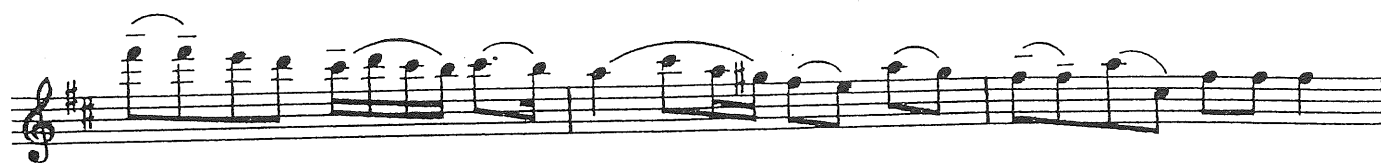
I

Sergej Prokofjew
Sergei Prokofiev
(1881-1953)

f

al talone

ord.

A handwritten musical score consisting of ten staves. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic. The second staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The third staff begins with a forte (*f*) dynamic. The fourth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fifth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The sixth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The seventh staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The eighth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The ninth staff begins with a forte (*f*) dynamic. The tenth staff begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The score is written in a fluid, handwritten style.

Handwritten musical score for a single melodic line, featuring various musical notations such as treble clef, key signatures, time signatures, and dynamic markings.

The score consists of ten staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The second staff includes a dynamic marking of *f* (forte). The third staff includes a dynamic marking of *f* (forte). The fourth staff includes a key signature change to two sharps (F# and C#). The fifth staff includes a key signature change to one sharp (F#). The sixth staff includes the instruction *al talone*. The seventh staff includes the instruction *ord.*. The eighth staff includes a key signature change to one sharp (F#). The ninth staff includes a key signature change to one sharp (F#). The tenth staff includes a key signature change to one sharp (F#) and a time signature change to 4/4.

p dolce

f

ff espressivo

ff

ff

ff

ff

ff

ff

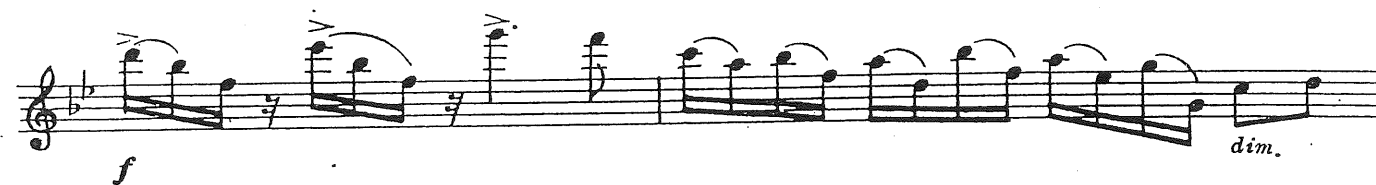
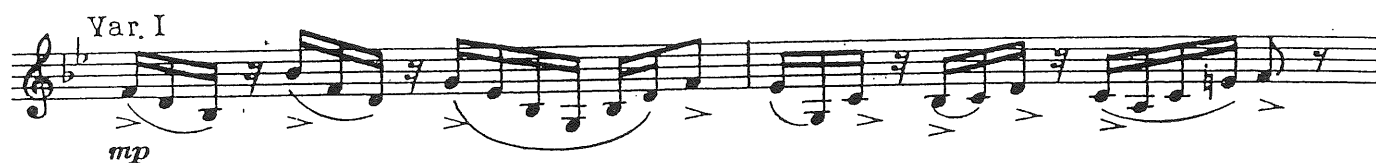
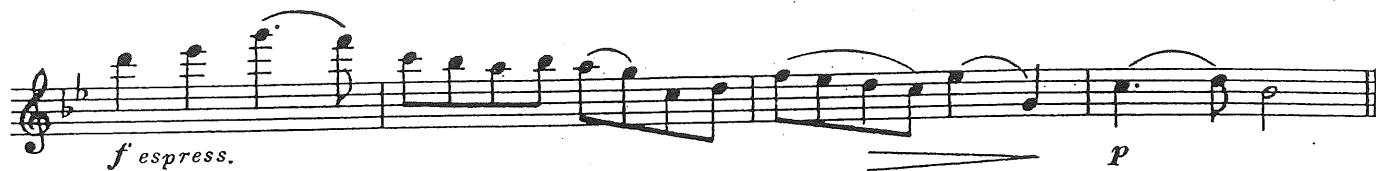
ff

rit.

II

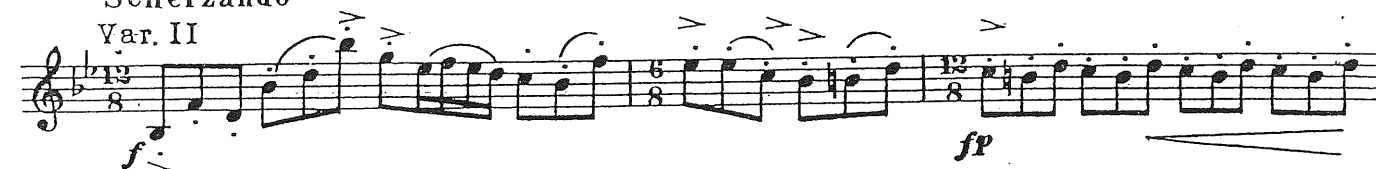
Andante dolce

Tema

Scherzando

Var. II

Var. III
Andante

mf cantabile

dim. *p*

Var. IV

3 *3* *3* *3*

Var. V

f espress.

pizz.

p

III

Con brio

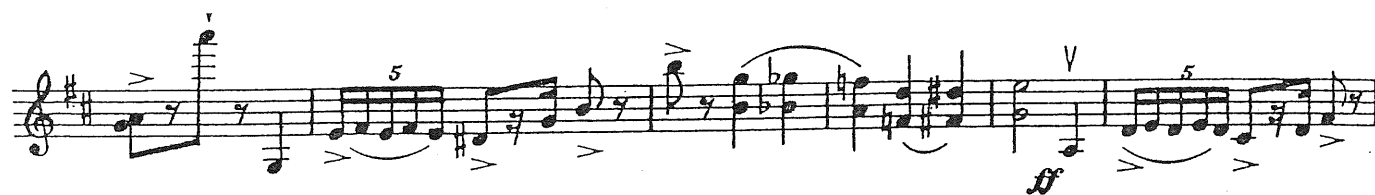
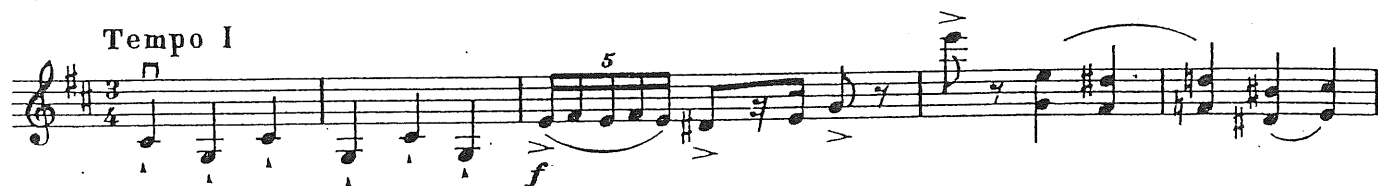
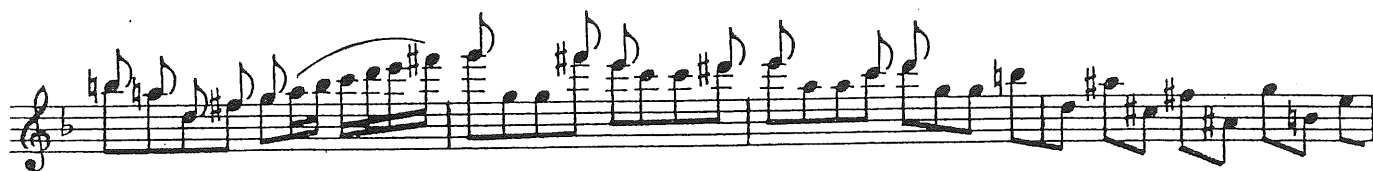
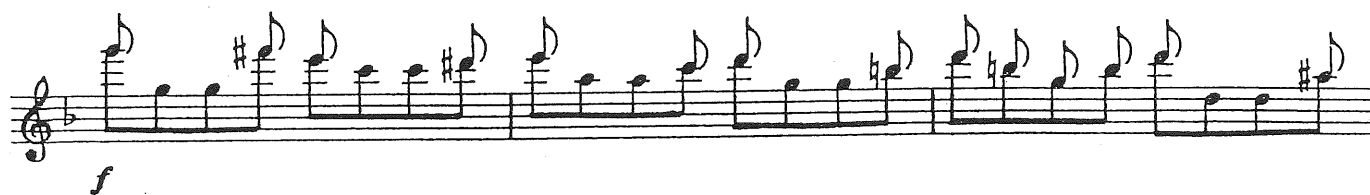
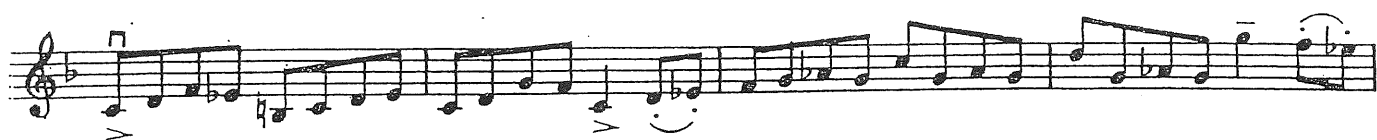
f

Musical notation for a piano piece, featuring ten staves of music. The key signature is two sharps (F# and C#). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and dynamic markings like *p* (piano), *f* (forte), and *espress.* (espressivo). The piece concludes with a double bar line on the final staff.

Allegro precipitato

This page of musical notation features a single melodic line across nine staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings.

- Staff 1:** Begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains a sequence of eighth and sixteenth notes, some beamed together. A fermata is placed over a half note in the middle. The staff ends with a half note and a fermata.
- Staff 2:** Continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 3:** Features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 4:** Continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 5:** Features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 6:** Continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 7:** Features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 8:** Continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.
- Staff 9:** Features a series of eighth and sixteenth notes, some beamed together. It includes a half note with a fermata and a half note with a fermata.

Dynamic markings include *p.* (piano), *f* (forte), and *espress.* (espressivo). A *cresc.* (crescendo) marking is present. A *trm* (trill) marking is present. The piece concludes with a double bar line and a key signature change to two sharps (F# and C#).

Allegro precipitato

ff

ff

10. ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Bursa’da doğdu ve keman eğitimine 1998 yılında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda Kartal Akıncı ile başladı. 2004 yılında Detmold Müzik Akademisi’nde (Hochschule für Musik, Detmold) Prof. Lukas David’in sınıfına kabul edildi. “Lukas David Ensemble” ile Türkiye, Yunanistan, İspanya, İtalya, Avusturya ve Tayland’da solist ve oda müziği sanatçısı olarak birçok konserde yer aldı. 2006 yılında Lukas David ile “Berliner Rundfunk” radyosu için A. Schnittke, J.N. David ve F. Treiber’in eserlerinin duo kayıtlarını yaptı. 2007 yılında Lübbecke Senfoni Orkestrası (Lübbecke Sinfonie Orchester) ile M.Bruch Sol Minör Keman Konçertosu’nu, Detmold Oda Orkestrası (Detmolder Kammerorchester) ve Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası ile F.Mendelssohn Re Minör Keman Konçertosu’nu ve Bielefeld Oda Orkestrası (Bielfelder Kammerorchester) ile W.A.Mozart La Majör Keman Konçertosunu solist olarak seslendirdi. Prof. Lukas David’in besteci olan babası Johann Nepomuk David için her yıl farklı ülkelerde düzenlenen konserlerde solist ve oda müziği sanatçısı olarak yer aldı.

2008 yılında Uluslararası Hannover Senfoni Orkestrası (Sinfonie Orchester, Hannover) ile başkemancı olarak Çin turnesi kapsamında sahne aldı ve yine başkemancı olarak Detmold Müzik Akademisi orkestrası ile Sir Roger Norrington’ın şefliğinde Almanya’da konserlere katıldı. Aynı yıl, 1. keman olarak yer aldığı yaylı dörtlüsü “Con Fuoco” Detmold Müzik Akademisi’nin düzenlediği oda müziği yarışmasında birincilik ödülünün sahibi oldu. 2006-2009 yılları arası Prof. Eckhard Fischer’in genel şefliğini yaptığı ve birçok misafir şef yönetiminde Detmold Oda Orkestrası’nda başkemancılık görevini üstlendi. 2009 yılında “pekiyi” derece ile mezun olan İmge Tilif, yaylı dörtlüsü “Con Fuoco” ile Madrid Reina Sofia Yüksekokulu’nda tam burslu olarak Prof. Günther Pichler ile oda müziği, “Solo” dalında ise Lübeck Müzik Akademisi’nde (Musikhochschule Lübeck) Prof. Elizabeth Weber ile master eğitimini tamamlamıştır. 2011’de Almanya’da düzenlenen “Possehl Stiftung” seçmelerinde yıllık öğrenim bursu kazandı.

Her yıl İsviçre’de düzenlenen “Musikdorf Ernen” Oda Müziği Festivali’nde yaylı dörtlüsü “Con Fuoco” ile birçok kez yer almıştır. Her yıl Ayvalık’ta düzenlenen

Uluslararası Ayvalık Müzik Festivali'nde (AIMA) solo, oda müziği dallarında konserler vermekte ve 2.keman grup şefliğine devam etmektedir. Türkiye'de birçok senfoni ve oda orkestra ile konserler vermektedir. Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda Sanatta Yeterlilik/Doktora çalışmalarını Prof. Çiğdem İyicil ile sürdürmekte olup, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü ve Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda öğretim görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir.